

6
MÄM
BER
6

ROMAN

No 21

SISU:

Luise Westkirch: Tuli soos.
Jónas Jónasson: Näljatont.
P. Grünfeldt: Torm merel.
Thomas Mann: Önn.
Michel Corday: Kokkupõrge.
Hans Gäßken: Säraw tund.
Leedu jutt: Mustlane ja juut.
Paul Rosenhayn: Magaw masin.
Hugh Conway: Warjust walgusele.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENK“
TALLINN, 1926. A. V. AASTAKÄIK

Ajakirja „ROMAAN’I”

kõidetud (ilu- ehk poolnahkköites) aasta-

käigud on müügil:

- Tallinnas :** „Päewalehe“ raamatukaupl. Jaani tän. 6.
„Rahwaülikooli“ „ „ „ „ 6.
K/M.G. Pihlakas ja pojad „ „ „ 6.
J Ploompuu raamatukaupluses Nunne tän.
Balti jaama raamatukapis.
G. Paju kirjanduse kontoris, Harju tän.
- Tartus :** „Postimehe“ raamatukaupluses Suurel turul.
Gross’i raamatukaupluses. Riia tän. 3.
- Narwas :** N. Koikson’i raamatukaupl. Suurel tänaval.
Jaama raamatukapis.
- Rakweres :** Joh. Priimann’i raamatukaupluses Pikk tän.
Jaama raamatukapis.
- Walgas :** J. & O. Lepiku raamatukaupluses.
- Wõrus :** S. Songi raamatukaupluses.
K. üh. „Täht“ „ „
- Pärnus :** A. Küng’a raamatukaupluses Rüütli tän.
Õpetajate liidu „ „ „ „
J. Karu „ „ „ „
„Kultuur’i“ „ „ „ „
W. Itter’i „ „ „ „ Wee tän.
P. Ruiso „ „ Jäneselja tän.
- Wiljandis :** K. üh. „Walgus“ Raamatukaupl. Lossi tän.
J. Kalkun’i „ „ „ „
Õpet. liidu „ „ „ „
A. Renniti „ „ Tartu tän.
- Haapsalus :** K. o/ü „Lääne“ raamatukaupluses.
- Paides :** J. Leesment’i raamatukaupluses.
- Abjas :** J. Saul’i raamatukaupluses.
- Jõgewal :** Jaama raamatukapis.

„Romaan’i“ talitus,

Tallinn, Müüriwahe tän. 16.

(Laenupaaga majas).

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 Ihk. M. 3500.—	1/4 Ihk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenu-panga majas).		
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 21 (III)

Nowember 1926

V aastakäik.

Tuli foos.

Saksa kirjniku Luise Westkirch'i romaan.

7

„Ei olnud enam kedagi, keda oleksin wõinud armastada kõigest südamest ja meelest, arwad? — Kui noor, kui wana sa weel oled, tüdruk! — Jaani mul ju enam ei ole — kui ta ehl kord weel tagasi ei tule. Aga suur tuli, kui ta kord juba inimese südames põleb, heledab walguft kõigile inimestele. Mitte kedagi armastada, mil maailm täis on õhkawaid olewust, inimest ja loomi hädas ja wiletuses! — Suures foos meie maakeral ei wõi ju see wüha tuli ial kustuda. Ohkamised ja walurjatused, mis kõigist sügawustest tõusewad, puhuwad ta ifka jälle põlema.

Mitte kedagi armastada! — Kõiki neid armastan ma — kõiki, kõiki! Neid, kes omas walus nutta wõiwad, ja neid, kel pisaraid ei ole, neid, keda ma tunnen, ja neid, keda mu filmad ial pole näitnud, inimest, kes wajawad halastust, ja waitiwaid loomi metsas — kõiki, kõiki! —

Iga õhtu teen ma arwe: kelle foormat oled sa kergendanud? Kelle pisaraid oled sa kuitwatanud? Kas oled kedagi suutnud selle eest yoida, et ta pisaraid ei walaks? Ja kadunud, tähti on see päew, mil ma midaagi muud pole saanud teha, kui põlema süüdata tule, mis wõib olla mõnel õöl mõnele rändajale, keda ma ei tunne, teed näitab läbi soo. Leidub mõni ema maailmas, kelle roja ma wõin päästa, siis ei tohi ma ial kahetust tunda unetust

talweõst, lumest ja jääst. Ja waata, sellepäraft ei ole minu päewad pifad, ja ma wõin jälle paluda Jumalat, mis mulle raskest läts, kui mu Jaan tagasi ei tulnud. Ja Fünsharleri elanikud, pilked ja naer ei haawa mind, sest tuli põleb heledasti minu südames. See tuli ei wõi ial kustuda!”

Sümmastunud filmil, kust pisarad kuivafid, wahtis Malle Geshele. Wanakese kortsumud. päewitunud” näol üllatas teda ilme, mis selle eide üles tõstis wiletta majaloffi kerjuslikkusest, hiiugus, mis Mallele meele tuletas prohwetid, kes kõrbes aukartlikule rahwale kuulutasid tõdesid.

„Ema Geshe,“ ütles ta tõustes, „ma tänan fino Ei, sa ei aimagi, kui tõfine on minu tänu. Sa kes sind weel peaks nimetama lolliks, sel on ju tegemist minuga. Mis ja malle praegu rääkifid tuleft, keda ei unusta ma eluaeg. Mulle näib, fina tunned asja paremini kui Grashdorffi õpetaja“

„Wõib olla, Malle. Õpetaja on alles noor. Tema pole weel läbi elanud, mis mina tean. Tule siis jälle warsti ema Geshe juure, mu tütrekene!”

Malle ei läinud mitte pahemale poole foosse. Ta läts paremale poole Gerd C.üveri talusse. Ta läts nagu unenõos ja rääkis nagu wana Geshe oma ette.

"Tuli soos! — Nüüd tunnen ma oma teed! — Ja kui Gerb C. iiver mind kirub — kui ta mind neab — küll ma walwan, et Gerb C. iiver midagi wiga ei saa!"

Malle mõtles lähematel päewadel enam kui kõiges oma eelmises elus. Seni olid ta teadwusse tõusnud ainult fünfhausenlaste nõrkused ja alatused. Nüüd helisefid G. she kõned temas edasi, ja ta nägi kadefuse, himu, ihnuse ja kõrkuse kaudu ainult seda walu ja kannatustefoorimat, mis neil igatõhel oli kanda.

Ta nägi ema Dühlmeierit, kes armuladeda õrnusega oma-mehe küljes rippus, temast pete tuna iga naišterahwaga, kes Dühlmeierile wastu juhtus, nägi salamahti hõõguwat wiha wana Henze ja tema poja wahel, nägi Bollmeri naist, kes juba noores eas närtstnub, mahatallatuna kehalikult ja waimlikult oma jämeda mehe ja karja tema jämedate laste poolt.

Tõesti, Geshe Weitkopil oli õigus: kõigist sügawustest kõlastid piinatud olewuste tšendused. Tema aga ei wõinud enam külma pilkega mõõbuda nende piinast, kuna ta nüüd ise oli tunda saanud oma seni haawamatus hinges sügawat walu.

Kui Gerb lähemal õhtul wäitfesse tuppaa astus, et kõrtšiminefiks rüetuda, nägi ta ümarmargufel laual lillekimbu. Seitšaadit, kui ta oma kojutuleku päewal Wöbke lillepärjad majaukse ümbert oli rebinud, polnud ta tuppaa enam lillefid saanud. Selle kimbu ette jäi ta seisma. Paistis, nagu oletš teda selle kimbuga soo ise termitanud. Puhkew kanarpik, õrn taseokš, pilliroog ja rohud, mis soos kaswawad, olid kofku pandud nii lahedaft ja omatahtlikult, kui nad wäljas kaswafid. Kimp meeldis talle.

Ta märkas toas ta peale otsejoonelise puhufuse, mis Wöbke tegewusringist filma paistis, kõigis asjus walitšewat korda, raamatute seas riitulil, piipude seas warnas, ilusjat korratduft afnacesriietes. Weel iial polnud talle ta kodu koduliffus nii headmeelt teinud. Ja ta jättis Quethorni minemata. Jäi ta järgmisel õhtul koju.

Malle hoidus temast kaugele. Peale laua juures wiibimise nägi Gerb ainult kaugeft mõnikord neiu helesnift kleiti ja hõbejuustest piiratud pead. Saks ta lähemale, fittis kadus neiu

Uga kord kohtas ta teda lehmalaudas, kus kõrwalepõikamist ei olnud.

"Sa ei tarmitse minu eest plehku panna," ütles Gerb. "Ütleftin sulle rasfed sõnad. Nee õlid ja ära teenin. Ma ei saLi, ei fin, ugune kirpenaast minau asjadesse segab. Katju

jeda weel kord teha. — Muide unustame selle kõi!"

Tema punane wiha oli ruttu lahtunud. Ta ei saanud sellest ifegt aru. Kõrgema õnmena oli ta Gewa tulekut igatšenud. Wastu igasugust ootust oli ta tema juure tuinud ise oma tahtel. Ja ta oli ta lüweli toorelt eemale peletatud — aga ta ei juutnud selle peletaja peale kettwalt wiha kanda!

Kas oli peatumus, mis talle Gewalt osaks saanud, kas oli kergemeelsus, millega ta mängis sellega, mis temale, Gerbile, oli kõige kõfsem ja püham, ilma et ta seda ise teadis, ta armastuse juured parandamatult rikkunud? Wõi kõlastid ettemaatufele manitšewalt need kummalised sõnad, mis Malle oli wastu wisaanud Janseni talu perenaisele, tema hinges järele? Igatahes olid ta tunded Gewa wastu jäänud külmemaks, asjalikumaks.

Näriwast walust neiu meelemuutufe üle, põletawast armuladefuseft uue kofikase wastu — tõusifid temas warad kahtlufed, kahtlufed neiu tunnete ehtjuse wastu, mida ta ütles tema wastu tunnud olewat wiis aastat tagast, kahtlufed ta praegustegi tunnete ehtjuse wastu. Wastikult jahendaw kahtlus hoiatas teda, et wahest temagi wõiks olla ainult ta wahelduwate tujude mängufann. Ses umbusalduses ei sõandanud ta Gewale sammugi wastu astuda. Ta ootas tegewufetult uut wastutulekut Gewa poolt. Ja ta süda jäi selle juures rahulifuks.

11.

Kui Malle ühel õhtul Wümme kaldal lehmadele sirbiga rohtu lõikas, seisfis äkki Hilmer Nedderbrink tema ees.

Iselaadiline iludus, mida ta kord selgufetult Malles almanud ja mis nüüd, õitšmufele pääfedes, kõigist ta ootufest üle läis, teqi ta hulluks. Igal wabal hetkel hullkus ta C. iiveri talu lähedal, enamasti tagajärjetult. Täna wiimaks oli tal õnnestunud tüdrukut üffi kohata. Nende ja maja wahela tema afnafilma dega tõmbas kofitšew wiljapõld oma kuldseina.

Hilmer kasutas juhuft. Wulawail jõnul kordas ta Mallele oma armastufetõendufi ja sofstas talle meelitawa tulewiku töotufi oma kõrwal. Ta töotas temale Janseni talu, kus, nagu ta kiitles, "tema isa Nedderbrink sama kindlasti afuwat kui seen ta wanades walfides." Peale selle lubas ta temale weel C. iiverigi talu. Selle ostwat ta ifa, niipea kui Gerb C. iiver, mis kindel olla, sealt kepi ja kofiga lahtub. Uga et nende töotufite täideminet Malle kainele meelele wõib olla kiig kaugeft paistis olewat, fittis lubas ta temale peale selle

weel Scharmbecki turult tuua siidivätku ja förwardingad.

Meeleiu tüdrukü pilkavajaheda tõrje üle, oleks ta tema ümberit wägisi lünni lahmanud, kui ta meele ei oleks tulnud ta luhtunud katse sel õhtul, mil nad olid tah'unud Geshe sihtitud kustuada. Siis, mis neil läes, oli teraw. Sellepärast jäi ta ainult sõnade juure.

Uga keset kirglikku juttu katkestas ta oma kõne. Läbi waikse õhu oli kajanud üsna tajane hää, nii tajane, nagu jeda mõni putukas läbirohu roomatas teeb. Kuib meiktu soo lapsed kuulsid jeda ometi. Kaugel meiktu soos mööbus neist Gewa Jansen, nii kaugel, et teda ainult kõnastust ja riidetusest wõidi ära tunda.

Ja Hilmer küttas ehmunult kuldse wilja seina warju.

„Kas arwad, et Gewa mind nägi?“

„Walle tõstis naerdes oma rohukoti olale.

„Kardab wiist, et isa sarapuukäpi nurgast wälja wõtab? — See oleks sulle ka paras!“ ütles ja läks koju.

Hilmer ei järgnenud temale. Ettewaatlikult hiilis ta koju.

Kui Gerb sel õhtul toas lillekimbu ees istus, suitsetades ja järele mõteldes, kas ta täna jälle Gede seltsis peab minema Quelfhorni kõrtsi, kuulis ta suures toas Wöbke wõlviratta würina wahel Walle häält pühalikult ja wahetpidamata, nagu oleks ta rääkinud kirikus. Imestades awas ta ukse.

Seal nägi ta kustuwa koldetule ees kitarawa Wöbke kõrwal istumat Walle. Laespõlema õilambikese walguis langes heledasti ta hõbedasele pealaele. Tal oli raamat käes ja ta luges. Piiblist luges ta Wöbkele ette: Ruthi, selle wiljapeadeforjaja, lugu.

Mõne hetke kuulas Gerb. Siis kustutas ta oma toas tule, wõttis mööda minnes seinalt hobuseriistad, mida waja oli parandada, ja istus nende juure kolde ette.

„Loe sina peale. See on ilus kuulda.“

„See sünnib sellepärast, et minu filmad enam hästi ei näe, Gerb,“ ütles Wöbke. „Siis loeb Walle minu eest.“

Gerb nokutas pead.

„Nii on õige. Loe aga edasi!“

Weri tõstis Walle näkku. Ta leidis, et Gerb Glüveri ees lugemine kerge ei olnud. Wana Piefke õpetus ei olnud suur asi. Uga ta oli lapsest saadik suur raamatute armastaja olnud ja oli kõik läbi lugenud, mis tial kätte oli puutunud. Ja ta tegi, mis tial wõimalik oli.

Gerb aga leidis, et õhtu oli olnud kummaliselt rahulik ja kosutaw.

„Mul on weel teifigi raamatuid,“ ütles ta, kui Ruthi raamat läbi loetud. „Neist wõid meile homme õhtul ette lugeda.“

Ja ta jäi jälle koju.

Uhel teesugusel õhtul pidi ka Gede koju jääma. Raha, mis ta wangimajast kaasa toonud, palga, mis talle Gerb wälja maksnud, oli ta kõrist läbi ajanud ja kaardilanal maha mänginud. Et ta oma igawestti rahutud sõrmed kord palgal peaks, oli Wöbke talle kätte pistnud sinise sula, nagu neid poisimehed soos kuduwad. Wastumeelt leppimusega aseldas ta nüüd oma wilumata sõrmedega selle kallal, salamahti imestades, mis ta siin pagana soos weel kõik pidi õppima ta toimetama.

Hinge põhjas wihtas ta jeda sood. Ja tema kahwatu suurilmna-uulitsapoiisilik nägu paistis siin maastiku tarretus suuruses filma nagu plekk. Wöbke nimetas teda oma pomisemise ja ohkamise wahel kajutumaks lulaseks ja lufustas tema tulekul kõik, mis mojas oli.

Uga Gerb ei tahtnud kannatust kaotada, kui Wöbke kaebas, et Gede tema piimapottide ja peti kallal käinud. Tema ei kaotanud kannatust ka, kui Gede midagi halvasti tegi. Temal oli kawatsum oma wana seltsimeest heale teele juhtida ja ta uskus, et soo ja taewa pühalik suurus, mis ta oma hinge suureks, waiksaks ja paremaks tegi, ka ta ekinud seltsimehe wastu räägib ja ta ümber muudab. Ta ei teadnud, et peale kurtide kõrwade olemas on ka kurte hingi ja et teine igawestist lauluwiisist midagi ei kuulnud, mis kolas tormituules ja mille takti järele wilk kaswas ning idanes.

Ka Gede kuulis Walle lugemist. Ja niipea kui ta teda üksi kohtas, hakkas ta neiu meelitust ütlema.

Suurepärastelt oskate Teie lugeda, prelli. Meiesugune tunneb ju jeda. Ütlen Teile, wõiksite igapäew teatrise koha saada. Silmapilk, musufätt wihtes wõtkasid direktorid Teid wastu. Kas see ei oleks tore, kui iga õhtu, rietatud siidise ja sammetsise, juuksed toradasti ehitud ehetega, samuti kõrwad ja kael, wõiksite publikumite deklamээрida? — Ja siis pärast jeda õhtu, õögid wahuweiniga, austritega ja toridega ja munaga, mis nimesidki Teie ei tunne? Teie loobute siin soos oma õnnest — just nagu minagi!“

Uga maailma toredused ei meelitanud Walle nüüd enam nii kui kord. Tuli, millest Geshe rääkinud, põles heledasti ja heledamini ta südames. Ja tema paiste ees kahwatas kõik kasulik, mida ta hing enne ihanud.

Oli olemas üks inimene, see wajas Walle, kellest kõik see aeg polnud olnud kellegil kasu. Tõsi, ta ei olnud temale midagi wäärt. Uga

ta võis temale olla kasulik, nagu väite hõirelene võib katki närvida nõõri, millesse uhke põder finni jäänud. Ja ilus oli viimaks forid ennast unustada, unustada kibeda pahameele jõõwa wiha, kadeduse ja igatsuse teise eest muret tundes.

Ka salajaid rõõmusid peitus tummas, wailjes teenimises. See oli õnn, kui Gerdi filmad kas wõi hetke aega lahkesti tema peal wiibisid. See oli iga õhtu kardum pinewus, kas Gerd siiski ei lähe Duellhorni kõrtsi, uhle õndsus, kui ta mingisuguse tööga istus tule ette ja ütles:

"Nüüd võib raamatu võtta, Malle!"

Gerd aga lah'us nüüd õhtuti veel harma kodust. Ta ei läinud ka enam kasepõõsaske Gewa afna poole wahitama. Ta leidis palju mõnufama olewat kodus istuda, Malle eitluge misti kuulda, walgusereflekse ta juustel näha ja jügamat tõsidust ta terawal näol waadata.

Rahu oli ta hinges, ootaw, rõõmus rahu, mis marafawadel ajub alles paljastel põldudel, kindel juweootus, mil kõik wili wõrsub.

*

Pühapäewa õhtupoolikuts oli Nedderbrink jälle lastnud küla peremehed koosolekule kutjuda. Harutusaineks oli uus loo lõpetaja.

Dit palaw juulikuu päew, lõikuseilm. Külawanem jalutas oodates oma juures toas. Ta kuiwetanud nagu oli enam ära kuiwanud, korts ta kulmude wahel veel jügamamaks läinud ja mure seisis ta pilufiletõmmatud filtradest.

Tänawune aasta polnud hea aasta. Selle kewadeni oli ta uhkesti tohtinud tagasi waadata teele, mis ta, kui waene sulane, ära läinud wiimse kahelümne aasta jooksul. Wiimjed kuud tõid aina äpardust. Nagu oleks tegutsemas olnud mingisugune nõidus!

Seal oli kõige pealt see Glüver, kes talle oma kohta ei olnud müüa tahtnud. Raha selle ostmiseks seisis tal Breement pangas walmis. Enam, veel enam! Sellest enamast rahast aga külawanem awalikult ei rääkinud. See oleks wõinud Jünghauseni meeste peas äratada mõnesuguseid ebameeldiwaid mõtteosutusi. Kas ei olnud talle wana Dühlmeier, see nuusk ja, veel alles hiljuti juhusklikult imestust awaldanud, et Genderseni warandus nii penn pennilt ära kulunud ja Mallele mitte pennigi järele jäänud? —

Nedderbrink teadis küll, Dühlmeier oli tema peale pahane, et ta Malle tookord polnud temale annud, eriti veel selle pärast, et tüdruk wahetajal wäga kenaks oli kaswanud ja tubliks muutunud.

Malle lugu oli ka hoopis wastupidine. Jgas teises Jünghauseni talus oleks see kanelne tüdruk selle kolme kuu jooksul hulka läinud ja hauda warisenud. Selle Glüveri juures, kelle juures kõik teistil läks kui teiste juures, kosus tüdruk je hakkas nii õitsma, et Nedderbrinki parem sõber talle waenlaseks sai.

Selle juure tuli veel, et Gewa imelikku juttu ajas, sest jaadik kui Gosewisch ta oli istuma jätanud. Polnud sugugi wõimatu, et ta wiimaks Janseni talu Glüverile palkus. Ja jeda kosilast oli wõimatu hõrmutada ning eemale peletada.

Koer hakkas haukuma.

Dühlmeier lonkis õue, elawalt juttu wettes Vollmeriga, keda ta kirikukuu nõõbist kinni hoibis.

Ja ja poeg Henze järgnestib. Wiimaks tuli Piefke kellaga. Zulijate nägudes ja nurgelistes litgutustes peitus kamal wastolu.

"Tere kah," teretas Dühlmeier.

"Tere," pomises Vollmer.

Ja isa ning poeg Henze kajatasid jeda sõna tusaselt, kus juures wana Henze kõhatas ja oma punase taskurätiku wälja tõmbas.

Sits järgnes suurte jaabaste plagin ja toolkajade müdin kuuseokstega ülepuistatud põrandal. Küländufoogu oli istet wõinud.

Henze pant läe punase taskurätiga lauale.

"Mis ma juba ette tahan ütelda — he hel — Nedderbrink, see on, et pole sugugi märgata, et see mees, noh, Glüver, Jünghausenist tahaks lahuda. Seda näha ei ole."

Korraga rääkisid kõik need rahulikud, sõnaahtrad mehed läbisegamini, karjusid teistest üle. Gerd Glüver, see oli ofas nende ihus. Ja wili oli tal parem kui teistel fogu külas.

Dühlmeier naeratas oma lollakat naeratust. "Miks ei peaks see mehite kosuma, kui külawanem Nedderbrink lubab, et ta ühe wangi oma teenistusse wõtab, ja talle isegi tüdruku kingib, keda ta muidu fogu jooft ei oleks leidnud?"

Teised nokutasid pead.

"Ja sinu oksjoni pärast piigatakse meid nüüd kõigis kihelkondades!"

"See oksjon," ütles Piefke, "ongi ka põhjusiks, et walitsuse herrad wanalt teenetega mehelt, kes kõik oma terwise sellisse wiletsasse kiimasse on jätanud, nüüd ära tahawad wõtta ta ameti ja leima."

"Naabrid" ütles Nedderbrink, kes ennast veel waewaga taljutas, "teie olete arust ära. Tahate ruffid jahwatada, veel enne kui ta on lõigatud. Glüver stia ei jää. Selle eest ärge muresege. Ja nüüd lõpetage tüli ning asume asja juure, mis meie kõikide küüsi põletab. Wa-

litnise herrad on ju kõik minu kirjad uue kooliõpetaja suhtes tähelepanemata jätnud."

Nedderbrink kaifestas oma kõne, ja küla wanemad, kes selle kõne vastu mätsulikult olid nurisenud, katkestasid oma pomisemise ning wahtisid awasul üle läwe ette tuppä, kus läbi widewiku lähenes selle mehe lai kuu, selle peale kõik wihased olid.

"Tere kõik koos!"

Gerd keerutas kübarat ja astus üle läwe tuppä.

Nedderbrink oleks peaaegu kaotanud kindluse.

"Mis siis sina siit oisid?" küsis Dühlmeier.

"Sedasama, mis sina," wastas Gerd.

"Pieffe on oma kellaga kõik Fünfhauseni asunifud kofku kutsunud. Mina olen ka asunif. Ja sellepärast on minu koht siin."

"Jah—see tähendab—" algas Nedderbrink.

Tema oli oma Breemeni sõitudel midagi kuulnud õiguste kaotamisest pärast pikemat mangistust ja mõistlikes nüüd, kas ta siit käepidet ei leia soowimatu mõõra eemaldamiseks.

Aga Gerd küsis nii tumedalt-trotslikul pilgul: "Mis see tähendab, külawanem?" et Nedderbrink sellest mõttest loobus ja teenistus walmina wastas:

"See on nii. Sina oled asunif Fünfhausenis ja sul on oma hääl külanoõkogus — kui ja tahad oma häält ära anda."

Ta nihutas ise seitsemenda tooli lähemale, õlgu kehitases Henzle tähendades, et tal wõimatu on soowimatut wõdrast tagasi tõrjuda. Siis jatkas ta teiste tumeda waikimise saatel:

"Ma ei tea, kas ja juba tead, Clüver, et walitsusel tahe on meile siia Fünfhausenisse üht uuemoobilist kooliõpetajat saata — noort, elutundmatut inimest, kes ei tunne sood ega meid — niisugust kollanokka, kes usub, et ta luskaga on tarfust enesele siise ammutanud ja lõppude lõpuks ometi midagi muud ei jaks teha, kui meie siisjeuurdunud korda segamini paisjata. Kuna minu wasluseletused midagi pole aidanud, siis soowitsin nüüd naabritele ette panna, et me weel kord üheskoos kofku seakime palwefirja, et me oma tubi Pieffe tema lauaastasesse ametisse tahame jätta. Kiri on juba walmis, selge ja seaduslikul kujul. Ma loen ta teile ette ja siis, see on minu ettepanek, kirjutate wõi teete kõik sinna oma ristiid alla, et herrad näewad, et see kogu küla ühine arwamine on. — Wõi on siin keegi, kel selle vastu weel midagi on ütelda?"

"Mina," ütles Gerd Clüver ja tõusis.

"Minul on selle vastu midagi ütelda."

Asunifud wõtsid piibud suust ja wahtisid talle tarretult otja. Kas see mees tõesti lah-tis nende ühisele tahtele vastu hakata?

"Mul on selle vastu midagi ütelda," jatkas Gerd Clüver, "ja nimelt sellepärast, et minu kogemuste järele Fünfhauseni elanikkudele hädatarwilik on, et keegi oma õpetuse ja karistuse waral nende lapsed paremateks inimesteks kaswatab kui nad ise on — wäga, wäga hädatarwilik!"

Nüüd pääsis torm walla.

Wollmer pörrutas rusikaga pauludes lauale.

"Enese kohta on sul õigus!" kisendas Dühlmeier. "Sull, Gerd Clüver, oleks küll kõwem karistus hädatarwilik olnud!"

Gerd nokutas pead.

"Jah, Dühlmeier, ka mulle oleks see olnud õnnistuseks, kui mul mu noores eas oleks olnud parem koolmeister kui Pieffe."

Nüüd largas Pieffe püsti, tulipunane näost.

"Milline tänamatus! Milline häbematus! Külawanem, kas ma tõesti pean ennaft terwe külanoõkogu ees teotada lastma mehel, kes ise oma wenna —"

"Wali oma sõnu!" käskis Gerd. Ta ei rääknud waljusti, aga tema filmades peituwa ähwarduse ees wajus kowipunuja kofku ja hakkas peaaegu nuuksuma.

Palju rusikaid wehtisid õhus ja wihasi wiltufistud näod wahtisid Clüverile.

Wiimaks karjus Nedderbrinti hääl kõigist wihasüüetest üle:

"Kui Fünfhausen sinu arust on nii kole koht, Gerd Clüver, mistarwis tulid ja siis siia tagasi? Meist pole sind keegi kutsunud, nagu ma tean."

"Mina tulin, kort Nedderbrink, sellepärast, et siia kuulun, et Fünfhausen minu kodu on. Ja kuna ta minu kodu on, siis tahan mina omalt poolt teha, mis wõin, et siinsed taewa poole kisendawad olukorrad paraneksid ja et Fünfhauseni elanikkudest saaksid jälle ristiinimesed. Tihti kaowad ju asunifud tele juures ja keegi ei uuri, kuhu nad jääwad. Waestelaste läest wõetakse ära wiimjed pennid ja kui teie neid enam ei waja, siis müüte nad olskjoni teel maha nagu loomad. Sellepärast, kui palwefirja teete, et te mingisugust kooliõpetajat asundusse ei taha, tahan mina omas kirjas herradele selgeks teha põhjused, mispärast asundusele uus kooliõpetaja hädatarwilik on. Ja et teile jeda teatada, selleks tulin ma siia teie koosolekule."

Ta wõttis kübara ja lahkus talust, ilma et oleks mahajääjate wihaawaldustest hoolinud.

Lõbu oli see talle teinud, et wõis wiha, mis tagastulekust saadit ta südant närts, kord wäljendust anda waenlaste vastu, kes seljaga tema vastu tõstasid, et ta wõis oma arwamise neile nüüd hõlgestamatult näkku paisjata.

Seistes nende ees, tundis ta enese jälle olewat endise noore Gerd Clüveri, täis mõistusehinnu ja julgust, kes oma nimi kellegi ees maha ei löönud ja kellegile teed ei annud. Tema eneselegi paistis see olewat nagu ime, kuidas ta südamesse äkki oli tulnud seejuguine rõõm, kuidas ta hing püa wõimuse ja lootusetuse järele oli ärganud uuele elule.

Kergel käigul tuli ta jälle tagasi oma talusse, mille majaulse ees Walle midagi õmbles ja Wöbke oma lauluraamatut luges.

„Nüüd ütlesin ma fünfhausenlastele kord oma armamist,“ ütles ta naerdes. „Seda ei pane nad mitte oma kübaratele ehteks.“

„Oma armamist? — Fünfhausenlastele?“ kogeles Wöbke poolunifelt. „Mis ja ütlesid ja kus?“

„Olin külanõukogu koosolekul. Jutt oli uuest kooliõpetajast.“

Gerd läks maija.

Luppa jõudes seisis Walle tema taga.

„Gerd Clüver!“

Gerd pööras imestades ümber. Jial enne ei olnud Walle temalt julenud midagi küsida. Nüüd rebis ta teda warrufast.

„On see nii? Ütlesid Nedderbrinkile ja teistele raskeid sõnu?“

„Seda ma arman!“

„Do, Gerd Clüver!“ Neiu ringutas meeleheitlikult käsi. „See pole hea! See pole sugugi hea!“

„Mis ja sellega armad?“

Wäitse tüdruk hirm tegi talle nalja.

Walle kummardas tema ligidale ja rääkis tasa, nagu kardaks ta, et Gerd Clüveri oma toa seinad mõistis saada äraandjaks.

„Fünfhausenlased ei unusta midagi. Salamahti, seljataga tasuwad nad kätte. Sinu peale on nad juba ammu wihased. Ja soo on juur. Do, mispärast — mispärast tegid sa seda?“

Nõutu hirm rääkis ta hää'e toonist, kogu ta näost. Soe tunne hoowas Gerdist läbi. Veel ilal ei olnud keegi tema pärast nii suurt hirmu tunnud.

„Kas ja siis tõesti kardad, et mulle midagi paha juhtub? Uskusin, et sa kõigi fünfhausenlast wihkad.“

Walle punastas juusteni.

„Kui sind enam ei oleks —“

Ta huuled ei suutnud lauset lõpetada, aga ta suurtest silmadest kõneles piiritu andumus. Gerd mõttis ta käre, mis suwepalamusest hoolimata tundus olewat külm kui jäätäht.

„Kas saad nüüd aru, et mul sinuga on head mõtted?“

„Aga mine, enam Quelfhorni kõrtsi üle soo ilma Sedeta,“ palus neiu.

„Kumal tüdruk!“

Gerd pani oma käre tüdrukule firawatele juustele. Need olid pehmed kui siid. Aga mis veel imeitum, nad näisid jäbemeid pilduwat tema puudutusel. Wähemalt tundis Gerd iseäralikku kühlemist oma sõrmetistes.

Ja äkki purtskafid wäjarad Walle silmadest. Ta latis näo kättega kinni ja tormas minema.

12.

Tagajärge polnud ka fünfhausenlaste ühijel palwekirjal. Kibedal lõikusel ajal tõi kirjatandja Fünfhauseni külawanemale kooliwalituselt suure plitjeeritud kirja teatega, et kahetsa päewa pärast Karl Schmiedehammer, riiklikult proowitud kooliõpetaja, Fünfhauseni ilmub ja seal kooliealist lasti õpetama hakkab katkismuses, lugemises, kirjutamises, armamises, maadeteaduses ja ajaloo, neid sellejuures kaswatades õiglasteks ja kasulikudeks riigikodanikkudeks. Fünfhauseni külale kirjutati ette kahetsa päewa jooksul kooliõpetajale kõlblikorter ja kooli jaoks paras ruum muretseda.

Wihja pärast hambaid krigitades lastis Nedderbrink Wäitse oma juure tulla ja andis talle lühikese käsu maja puhtaks tüürida ja sellest kolme päewa jooksul wälja kolida.

Wäljaaetu läks omas hädas Nedderbrinki juurest Henze juure ja Düh'meieri juurest Wollmeri juure, kas keegi talle ei annaks magadiskaset ja kohta laua juures. Aga fünfhausenlased ei armastanud luurajaid ja kasutumaib jöbjaid, waid seletasid, see olla walitjuse asi, kes neile uue kooliõpetaja kaela saatwat, wana eest hoolitseb.

Kui wana mees nõutult nuttes oma murtud ja terwete pajuwitsade wahel konutas, tuli Geshe Weitkopp ulfist sisse.

„Tahtsin sulle ütelda, Wäitse, minu Jaani seinsäng on tühi. Ja oma pajuwitsad ja kitse wõid ka minu juure ära mahutada.“

Wäitse nägu omas imeitna ilme.

„Ema Geshe — seda — seda tahaksid ja teha?“

„Mistiinimesed peawad üksksteist aitama,“ ütles Geshe. „Siis tule kohe täna weel sinna.“

Nüüd pühkis Wäitse luuaga toast wälja kõik suurema mustuse, sidus asjad, mis tal olid, suure punase taskurätiku sisse, mõttis kisse nõõripidi järele, witsad selga ja lahkus koolimajast.

See maja, mil katus wiltu, afnarundud mustad, üks neist weel katkinegi ja musta lapiga kinni paigatud, ja mille seinad ääred kõikjugu mustust täis, ei wõinud ta järeltulijale sugugi meeldiw olla.

Üveri talus valmistati lõikuse vastu. Maja taga istus Eede rohukas ja teritas wikatit. Ta ei olnud veel ial wikatid teritanud ja Üveri wikatid olid aastate jookkul, mil neid ei tarwitatud, roostetanud.

Päike põles nagu leef hiiglalambis, mille walguse ja leegi pilwetu taewa finikell maha peale wiskas. Oh! wilja kohal wirwendas ja woogas palawusest.

Pässud pisarad weerehki üle Eede kahwatu, jultunud näo, mis ifegi õhu ja päikse käes ei tahtnud päemituda, nagu ta lihaksedki ei kõwenenud raskest töös. Tema ei kosunud soos. Ta oli suurlinnataim. Taimed, mis taimelamaas lõpafalt tõusewad, fidunewad õhurikkal põllul.

Kurwalt, wilumatult tolmis ta wikatite kallal. Milline raske tööriist! Ja homme pidi ta sellega suurel hool telet kõrwetawat päiksetuld maha niitma seal selle tiheda kollase kõrteselina! Ja ta pea walutas juba praegu. Sõtumine Queltbornis oli wiibinud pikale.

Urda koduigatsuga mõttes ta pankade wile, hästikaitstud feldiruumidele, luhu kõrwetawad päiksetired ial ei pääsnud. Ühikades arwas ta käes wikati asemel tundwat kerget muutraudade kimpu, mille üfifikuid raudu ta sõrmed ofawasti õskafid pista lufuaukudesse. Ületamatu terawmeelega lahendas ta kõige kawalamate luffude saladused, sulatas walgelegilise pistitulega soomustatud rahalappide seinad nagu lume. Ah, ja siis need lustilikud joomingud lahkete tüdrukute seltsis linnas, kui tal kord jälle oli õnnestunud mõne kasjakapi fiseumust tühjendada!

*

Seal nägi ta aia äärt mööda kiiresti lähenewat Malle.

Ruttu kargas ta jalule.

Kaua seft ju, mil ta mõne tüdruku oli käte wahel hoidnud. Mitte, nagu ei oleks soos tüdrukuid olnud. Aga Gerd Üveri talu oli nagu piiratud kindlus muust maailmast lahutatud. Eede istus seal üfifikult Mallega nagu Adam Gewaga paradisiis. Ja see nina peale andew, walgetwerd tüdruk ärritas teda, tüdrukul, kes nii wanatargalt kõike elu tundis, aga ilma wähemagi kogemufeta oli kõige ilufamas, mis elu pakub — armastuses.

Ja Gedel oli tuline tahe teda selles suhtes õpetada. Silmapilk oli soodus. Gerd ja Wöbke kuitwatafid kaugel soos turbaid. Minult tõrb kaitfes ennast sabaga kärbsete eest ja ainult kits mõkitas oma sulust.

Salanukiga luffas Eede wikatid eemale ja seifis mõne sammuga Malle ees, kel käes oli

reha ja labidas ning korw täis kütutud umbrohtu.

„D'ed jälle töötanud, tüdruk, nii et konbid pragifewad?“ küfis Eede. „Kas sul tööst himu täis ei saa?“

„Talus on veel wähe käft,“ wastas tüdruk tõsifelt. „Tarwis olla wirt. Homme algab wiljalõikus.“ Ta heitis pilgu rohuseiswatele wikatitele. „Kas oled wikatid teinud terawaks?“

„Ah, jäta see! Nii teraw kui sinu filmade pill, Malle, ei ole ükski nuga ega wikat.“

Neiu wiskas pea uhtesti kuflasse ja tahtis mööda minna.

Eede astus talle ette.

„Jää ometi. Soos sed oma kärmete jalga-dega, jooksed ja jooksed, ja jooksed mööda maailma kõige ilufamatest asjadest.“

„Mul pole aega.“

„Ei, ei, pea ometi! — Mul on sulle Gerd Üveri poolt midagi ütelda.“

„Gerd Üveri poolt?“ Malle pani korwi maha ja jäi kuulama. „Mis asja? Mis asja?“

„Pane tähele, et sellest ka dieti aru saad.“

Mõnda rääkides astus ta just neiu juure, kes ta kawaluseft aru ei jaanud. Ruttu kahmas ta Malle kätest kinni ja wõttis ühe käega ta piha ümber kinni:

Lollpea — fäh sulle, fäh!“

Ta suudles neiu suud ja filmi.

Malle kaitfes ennast, maadles wihas ja hirmus.

„Lase mu lahti, sina paha inimene! Lase lahti!“

Eede aina naeris.

„Seesugust kára teewad tüdrukud kõik. Aga mul on sinuga head mõtted. Sa pead teadma, et elu on ilus ja mitte ainult piin. Küll ja kord Gedet veel tänad.“

„Lase lahti!“ ägas Malle. „See makjab su elu!“

Ta suurel paendumusel oli korda läinud üht kätt wabaks saada. Ta kahmas maast wikati käte. Tema käes oli see sõjariist. Rohkudes kargas Eede tagaft, kui neiu wikati ähwardades üles tõstis.

Nii seifid nad üksteise wastas.

Korruga küfis üks hääl lahtifelt majaläwelt:

„Mis on siin lahti?“

Gerd Üver oli eestufest fiske tulnud, ja kára oli ta tagaukse juure meelitanud.

Kui Malle Gerdi nägi, wiskas ta wikati maha ja põgenes sõnatumalt metsikus häbis.

Eede pomifses tufafelt:

„Wõib enesele kord ometi ja nalja lubada.“

„Õtustades selle järele, mis minu filmad näewad, näib see olewat õige paha nali.“

wastas Gerd Glüber terawasti. „Ja minu majas ja pinnal ei luba ma seesugust nalja teha.“

„Sumalufene! Ega's ju talu ometi ei ole klooster? — Misjaoks need tüdrukud siis maailmas on?“

„Malle on alles peaaegu laps. Mina ei sallinud, et sa uulitsapori, milles sa oled käinud, tema puhtuse küljes ära pühid. Kui sa minu tahtmist ei täida, siis on sulle maantee jälle lahti!“

„No noh, sel toonil ei tarwitse ja minuga rääkida, seltsimees,“ urises Gede, kelle selgroo pettumus sirgeteks ajas. „Siis mõin ju kohe asjad pakkida. Olen sulle juba ammu ütelnud: talumeheks pole ma sündinud. Lollist heatahtlust kannatafin ma siin wälja. See on nüüd minu tänu!“

„Olen arwanud, wastas Gerd Glüber, „et ma finust kannatuse ja ausa töö waral weel kord mõin teha õiglase inimese, aga nüüd näen ma: siga jääb seaks ja jookseb ka udusulgi padjalt oma sõnnikuhunitule tagasi. Seda tüdrukut ei tohi sa mul kihwtitada! Sellepärast seo oma asjad pealegi pampu. Weel tänana õhtul katsu, et laod tagasi hädasäse ja häbisäse!“

Gede Mengers ehmus nüüd ometi.

„Weel täna? — Ja sellase lolluse pärast? Tarwitseks mulle ju ainult märku anda, et seda ahwisaba enesele tahad.“

„Pea oma häbematu suu ja seo oma pamp!“ kisedas Gerd, kelles punane Glüberi wiha ärkas. „Silmapilksed seod sa oma pambu!“ Ta kisus oma rahakoti wõõr wähest. „Sinu palga wiib sulle Wöbke penni pealt kätte. Minule ja ära enam siimade ette tule!“

Wastandikkudel tunnetel pugesh Gede oma tupp, poole di röömsus, et tööst lahti sai, pooleldi faher ees alati kaetud lauda ja muretumatu elu Glüberi talus.

Waewalt oli ta oma kimpud-kompud kofku korjanud, kui Wöbke talle palgaraha lauata ladus, penni pennilt, aga ilma walurahata ätilise lahtilaskmise eest. Gede ei julenud seda nõudagi. Wöbke õhtas weel jägawamini raha lugedes.

„See pole kristlik, et päewal enne lõikust lahku.“

Gede lükkas oma linnalaadi õlgkübara ühele kõrwale. Gerdi antud sinise pluusi oiti ta maha ajanud.

„Kes selles süüdi on, see kandku ka tagajärjed. Mul on tunne nagu linnul, kellele punriuks awatakse. Sumalaga, Wöbke Dieks! Tee Mallest samasugune woorusmuumia ja

linnuhirmutis kui sa ise oled. Mina lähen elawaltmaetust tagasi wälja maailma!“

Wiltstades lahkus Gede Glüberi talust.

Aralt, mahalöödud filmil tuli Malle õhtu- sõögile.

„Ära karda midagi,“ lohutas teda Gerd lahkesti. „Ta on talust läinud.“

Malle surus waewaga nuuskumise tagasi.

„Minu pärast! — Minu pärast! — Sa rufisid on maja lõigata ja toju tuua! Ja sul pole sulast!“

„Selle eest ära fina muretse, tüdruk. Küll me saame hakkama. Aga minu maja peab olema puhas!“

Wöbke aga pomises:

„Siig ätiline! Mäti ätiline! — Parema on kofku juhtuda emalõwiga, kellelt pojad warastatud, kui narriga tema narruses!“

*

Järgmisel päewal päifeje esimese kiirega algas siis töö. Raste oli rikkalik. Aga Gerd teadis, et aega polnud wiita. Tema taga kogusid ja sidusid Wöbke ning Malle ruffi kaarefid. Wöbke, kes wana ju paks, nohises raskesti ja jaksas wähe. Malle töötas meeskult, isemeelselt, kofkupigistatud hammastel. Ta ei tohtinud wärsida. Tema pärast ju oligi pere-mehe sulajeta.

Gerd lastis wilkatil ähtlasel hool läbi kuldse wiljamere läta. Temas asus röömsus. Kas kaswas see rikkalik lõikuse lopsakatest kõrteest, wõi tuli ta teadmusest, et wiimaks ometi jälle emakeje maaga wahetumas ühenduses olles wõis ise oma pinnal töötada? Wõi tuli see röömsus temale enesele teadmata lihtsast salajasest muganusest, päewasse walatud iludusest, mida noor, walgetwerd tüdruk juba nädalate kaupa tema talus laiali laotas?

Ta filmad wälkufid röömsas julguses Kui wiil müüdüd, turbad Bremenisse weetud, siis wõis ta oma wõla protsendid Löwensteinile ära maksta, jah, wõis iegi üge osa kapitalist tasuda. Ta sai sellega walmis! Tema ostas talus toimida!

Wöbke wastu, kes ennast õhates ja ägades waewas, naljatas ta:

„Päne tähele, wana tüdruk, mina wiin su kord weel kaleihis Grasdorfi kirikusse!“

Minult ilm pidi nii ilusaks jääma. Päikesepaiske o'i õige warakult tulnud. Terwe rea ilusate päewade järele nihkusid nüüd suurend pilwed walgete kõnepeadega festpäewa ajal kofku. Kuid õhtu eel lagunesid nad jälle laialt, Ühel päewal pibid nad iflagi kofku jääma ja wihma tooma.

(Järgneb).

Näjatont.

Islandi kirjanik Jónas Jónason.

2

Arni kohtas wallawanemat ja jutustas sellele, mis teadis; ja selle peale läks see kohe Wabi ja lasi Bjarni wälja kutsuda.

Wallawanem wiis ta kõwale ja küsis, kas see töst, milles teda süüdistatakse, et ta Stabi onni sisse murdnud ja wiimajel ööl sealt kalu ja alla warastanud.

Bjarni wõpatais; nii ruttu polnud ta seda oodanud. Kuid ta nägi, et salgamine ei aita, ja tunnistas selleärast üles.

Wallawanem läks temaga majasse. Ta leidis kolm wäikest kala ja ühes kruusis wäikeste tüki raswa, waewalt weerand naela.

Wallawanem wõttis kalad, ei wõtnud aga waewaks raswaraasustid kofku koguda. Ta otis edasi ja waatas järele, kas toiduaineid leida pole. Kuid rohkem ta ei leidnud. Ta wiskas kõige wäiksema kala tagasi ja ütles, et see wäike tähendab, kas kats wõi kolm ära anda. Ja siis lästis ta Bjarnit temaga maakonna ülema juure tulla.

Arni naisele tegi ta ülesandeks Bjarni perekonna eest hoolt kanda, kuni see tagasi tuleb.

Bjarni läks weel kord sisse ja ütles naisele, mis sündinud; sest ta polnud talle öelnud, kust ja kuidas ta toitu saanud, millega ta bösel koju tulnud.

Naine ehmatas, hakkas nutma ja ütles: „Mispärast ja seda tegid?“

„Mis pidin ma tegema? — Ma ei saanud kunsti midagi; keegi ei tahtnud aidata; keegi ei wõitgi aidata. Olin selleks sunnitud, et end surmasti päästa.“

„Seda tehaſse ainult äärmises puuduses.“

„Jah, äärmises puuduses. Kuid läbiütsumine ei tähenda midagi, kui lord enese täis oled jõõnub; — nälgi on nii walus.“ wastas Bjarni nagu jonnakalt. „Peks läheb möõda. Ma ei tea, mis on hullem: toiduaineid warastada wõi inimestele mitte peawarju anda.“

Waene naine jäi wait. Näis, nagu ei teaks ta wastata. Siis ütles ta: „Mis saab aga wahapeal minuſt ja lastest?“

„Seda teab üſi Sumal. Põõra Arni poole, et mitte furra.“

Ta suudles naist ja läks.

Wallawanem wiis ta õhtul maakonna ülema juure, ja järgmisel päewal tuli asi harutusele. Ta tunnistas kohe kõik üles ja jutustas, kuidas see sündinud. Tal olid nüüd wõrdlemisfi

head päewad: ta sai hommikul ja õhtul pool liitert piima ja lõunaks weidi kala.

— Mõni päew hiljem määrati talle peks ja karistus saadeti kohe täide. Siis õeldi talle, et ta koju wõib minna.

Maakonna ülema abikaasa andis talle aga limbutese kalu kaasa.

Oktoobris pidi lehm poegima. Milline rõõm! Nüüd oli lootus, et nälgi kaob.

Kuid lehm jäi haiglaieks. Tal polnud söögihimu, ei saanud õfetti mäletseada, kõõis ja hõigas wahetewahel ja tahis nähtawasti tõsiselt haigeks jääda.

Õfimesel taltpäewal poegis ta. See oli berekonnale pidupäew! Nüüd oli neil nagu Arnil wassikas! Õhtul oli keedetud wärste piim ja kõik tänasid Jumalat hea toidu eest ja läksid rahulolles puhkama.

Järamisel hommikul, kui lauta mindi, oli lehm suremas.

„Sumal halasta! Nüüd on lootus pääsmise peale kadunud,“ ütles Bjarni naine ja hakkas waljult nutma. Ta ruttas tuppa ja wiis mehele kurwa sõnume.

„Me peame sellega leppima,“ wastas Bjarni, „ma pole ainsad, kelle käsi nii käib. Mõni aeg wõime taſt elada.“ Ja ta läks wälja lehma tapma.

See polnud ainulaadiline juhus. Tuhtwihm, mis Skaptapurſkamisel sadanud, oli maa ja heinatasmu ja sellega loomad mürgitanud, kes hulgawisſi lõppesid; juhtus sageli, et ainus majaloom, kellele perekond lootuse panti, sügisel wõi talwel kärwas ja omanikud warsti tema järele surid.

Bjarni palus Arnit teda aidata lehmalt naſta maha wõtta ja ſiſikond wälja puhastada. Kuid nad selleni jõõdsid, leidsid nad, et maks, neerud ja osa lõpsudeſt täis ſiniseid ja musti mädapaiseid olid; ja osa kõõust oli mädanemas ja haiges nii wängelt, et nad looma edasi puhastada ei suutnud.

Lehm oli kontibent kõõn ja ei annud palju liha; prailegi pidi Bjarni Arnile ühe küljetüki töõwaewaks andma.

Lehma kere riputati kõõki, sest jool puudus; ja temast elafid nad talwel. Dapsed hakkasid sellest haigeks jääma, kuna nad alati halba liha said; kuid kahjuks polnud teist saada.

Liha kulus aga warsti. Kaks wõi kolm korda warastati kaunis suur tüki, kuna noor

poiss wõi laps läbi kõõgiatna sisse tuli ja itajai et jaadub teada, kes waras oli. Mõned wäitsemad tüfid kingiti ära.

Maha müüs Bjarni reljakümne shilingi eist maha, mille eest ta ainult waidi jahu ja mõned kalad sai.

Sellest elastid nad edasi.

Emata wastlas aga, kellele nad wiimase looluse olid asetanud, oli samuti juba ammu lõpvenud.

* * *

Dalwe keskel polnud lugu mojas parem kui sügisel, mil me jutt algas. Hirmus näljatont tuli lähemale, täitis iga nurga. See on õudne tont — hirmsam kui pidalitöbi. Kõik, mis ta puudutab, muutub kahwatuks ja närtsih; filmad kaotawad sära ja neid ümbritsewad sinised rõngad. Mõtted ja meeled lõdwenewad ja surewad; wähe mõtlemiswõimet, mis weel alles jääb, awalduw loomalikkus, apłasz igatsuses — närtwat, piinawat nälja rahuldada.

Algul, kui nälg weel liig kawa pole kesinud, tugewas tehās weel mitte kustumatu piinaks pole saanud, kus ta weel pole muutunud poolhäwitatud mõistuse waewalt taljutatud maratsemiseks, rõiwad weel armastus ja inimlikkus temast wõitu saada, wõiwad eneselt pala suu eest wõtta, et nende wiletsust wähenbada, kes armastuses ja hooldamises kõige lähemal seisawad.

Kuid siis tuleb tõsine tont. Külmal ja pillitult hirmutab ta igast nurgast; jostistab ja jostistab: „Sõõ ja joo ja ole rõõmus“. Ja nõinub siis paremate sõõkide lõhnad meelte ette; kuid pärast tuleb wastikult tibe maitse suhu. Kõik põleb kuuwusest; ta nõuab midagi neelata, kuid wõtta pole wähemasti; näib, nagu lõiguts lugemata nürid noad ihu; süda klopih — ja meeled ja mõistus lähewad segi. Inimene unustab kõik, peale ühe: midagi neelata — seda hirmsat piina kustutada. Ja kui ta naisel wõi lapsel midagi sõõdawat käes näeb, siis tormab ta neile kallale, kisuib toidu enesele ja — neelab alla.

Nii kaugele oleks ast läinud, kui kellelgi midagi oleks olnud. Kuid kellelgi polnud midagi, peale sambla, mis waewalt weel kotipõhja kattis. Sellest leedeti iga päew limast putru, mis pool tooreks jäi, sest tuletetgemiseks olid ainult puunkillud wõi kuuwanud mättatükid.

Nad olid kõik luu ja nahk. Lapsed ei suutnud enam kaita; nad lamafid waitsest ühes woodis, mis weel järele oli. Teine oli neilt sügisel ära wõetud, et kohtunlusid katta.

Bjarni oli igalpool käinud, kangel ja lähedal oli kerjanud, igalpool abi kerjanud, mis

ta aga ei leidnud. Kuhu ta tuli, kus ta kedagi nägi, igalpool oli näljatont oma piisjati wajuatanud. Isegi õpetaja ja maakonnaülem olid keelwa nälja tagajärel sõhnad ja kuuwetud. —

Ja weel kord ajus Bjarni teele. Ta läks kaubalinna. Kuid seal polnud enam inimest: kaupmees oli sügisel laewaga Daanimaale tagast pööranud ja ukseid olid kuniingliku piisjatiga sulutud. Ja seespool oli wist ka tühi; sest milleks kogus siis keegi kaupa, kui kellelgi midagi polnud, millega neid osta?

Sinnas olid mõned majad, milles mõned kaupmehed ja kalurid elastid, osalt sellest, mis neile anti, osalt sellest, mis nad merest said.

Bjarni koputas nende ustele. Kuid ta saadeti kohe tagast; sest esiteks oli neil enestel wähe, nii et midagi ära kinkida ei wõinud, ja oli kellelgi midagi, siis woolastid kohe kümme wõi sada inimest kufu, et seda temaga jagada.

Bjarni pidi tühjade kätega minema. Ta wankus randa mööda edasi ja korjas sealt mõned kalapead, mis meri wälja heitnud ja mis ta hoolikalt kotti pani, mis tal kaajas oli. Kuid mis lamas seal? Kooore haikala saba! Bjarni arwas, et kallid wara leidnud, waatas ringi, kas keegi teda tähele pole pannud, ja pistis liiwale, weest poolenisti uhutud kalatüki kotti.

Siis jooksis ta loormaga rannast ära majade juure, istus aiale ja hakkas kalapaid sõõma. Ta sõi ühe teise järele; ja mida rohkem nälg kadus, seda selgemaks läksid ta mõtted. Nüüd tahtis ta koju minna. Oo tuli; ta waatas haikala saba üle; selles oli wähe sõõdawat; see oli limane, määrdunud nahatükk, mida muudu wist ükski alal hoidnud ei olesk.

Ja ta wirutas wastiku asja eemale.

Ta tõusis ja wankus koju. Kõju oli pikk tee, umbes kolm tundi tugewale mehele.

Ta jõudis aeglaselt edasi ja kandis kotti, milles weel mõned kalapead olid.

Käimine läks ikka raslemats; wäljas sulas ja maas oli wähe lund, tee oli pehme ja porine.

Kui ta umbes pool teed käinud oli, arwas ta, et enam edasi minna ei jaks.

Ta istus mulla hunnikule ja toetas käega pead. Oli wõimatu midagi mõelda; teba waldas tume roidumus; ta tõrwus kohises, nagu kauge weekoff.

Ta ei teadnud, kui kawa ta istus, kuid ta ei jäänud ta magama; ta oli une ja walweloleku, elu ja surma wahel.

O, kuidas igatses ta uinuda, et mitte enam ärgata! Mis siis sündis — tal oli ikkagi parem kui ses wiletsas elus.

Ta kuulis enese tega liikumist; ta waatas üles ja nägi pimeduses suurt musta kogu. Ta

istuis ja katsus mõtteid lojuda; ta astus lojule lähemale.

See oli hobune. Ta vaatas üles, kui mees lähenes.

Vähebuses olid veel kaks või kolm hobust; talle tuli mõtte ühte võtta. Ta katsus ja sai ühe pruuni hobuse kinni, kelle ta nõbristüliga, mis tal taskus oli, kinni sidus.

Hobune oli hästi toidetud ja suur loom; mõis neid kanaks aidata.

Upetaja Jon oli küll kaks või kolm korda nimetanud, et parem oleks välja surra, kui hobuseliha süüa, ja need, kes seda teevad saavad pörgu.

Kui nälg lases inimest pörgut unustada. Ja Bjarni ronis hobuse selga ja ratsutas koju.

Kui ta tükk aega ratsutanud oli, mõtles ta, et ta koti talvapäega sinna maha oli unustanud, kus ta istunud oli.

Ta pööras ümber ja otsis kuu aega, et leidnud jeda aga mitte. Ta loobus otsimisest ja pööras jälle koju poole.

Kest ööd jõudis ta koju.

Hobuse viis ta lauta ja läks siis sepatotta, kus ta kulanud mikatitera ja kiwi leidis.

Ta ihus wifati noaterawaks.

Siis läks ta uuesti lauta ja tobas hobust. Ta tõukas talle wifati otša kõrisesse ja kõristas selle ägeda hooga läbi. Waene loom tegi hüglahuppe ja fiksus Bjarni ümber; kuid õnneks mõis ta kusaqilt kinni haarata ja sõime rontida. Hobune pöörles korisedes maas ja lõi jalgadega ümberringi, kaotas siis jõu ja jäi küljelt lamama. Ta weri lakkas woolamast, ta korises weel mõned forrad, siis oli kõik wait.

Bjarni läks nüüd tuppa ja äratas naise. Ta ütles sellele poolsega: „Esin hobuse kaasa ja tapin praegu. Tule ja aita teda jagada.“

Naine oli woodis pool istukile; ta oli nii nõrk, et ta waewalt liikuda suutis. Kuid imelik, kui Bjarni kodust oli läinud, oli ta luu ja nahk olnud, ja nüüd oli ta paks ja raswane.

Bjarni läks wahepeal tuld tegema. Ühes pannis oli weel weidit kalaraswa ja tal õnnestus jeda põlema panna.

Kui ta tuppa tagasi tuli, oli ta naine jälle magama jäänud. Ta watas teda ja tohus: ta oli kahwatu ja tal olid sinised rõnged silmade all nagu waremali; kuid ta nägu, kael ja käed olid paksuks turjunud nagu inimesel, kes weetõbe põeb.

Bjarni äratas ta uuesti. Ta tõukis aeglaselt, mõis aga waewaselt edasi nihkuda; sest ta oli kange ja mõis ainult waewaga oma liikmeid liigutada. Lapsed magasid ja ei liigutanud.

Ta tegi tule ja pani sellele mõned heinaforred ju punitükilehed.

Siis läksid nad lauta. Väljas oli selge ilm ja nii waitne, et käes küünalt hoida võis, ilma et see kustunud oleks.

Kui nad lauta astusid, oli hobune surnud. Bjarni katsus teda niimisi meeretada, et tergelt lõhu juure pääseda mõis. Siis lõi ta ta lahti, tõmbas fiksonna välja ja ta naine mõttis raswa alustkue fiske, mille ta eest üles lõi. Bjarni jõudis maksani, südameni ja lõikus ühe kõhupoole naha ja karnadega maha. Ta fiksus naha maha, jõudis õlani ja mõttis tüki enesele. Kere ja fiksonna mattis ta mätaste alla, mis lauoaas feifid.

Siis mõttis ta õlatüki, maksa ja südame ja kandis kõõli.

Nad keetisid selle böffel tahetsti ja olid walms ja kustutasid tule ennetui päew toitis.

Oh, kuidas see neile maitses ja kuidas nad sõid! Nad neelasid liha peaeagu täielikult ja ei mõtelnudki närimise peale; ja leent sõid nad kõrwale, et liha paremini olla lähets.

Lapsed ärtsasid hea lõhna peale, hakkasid nutma ja omale toitu kerjama. Ka nemad said oma osa. Nad neelasid, mis said, nagu nägajad kalad ja said niipalju kui tahsid. Dieks patt jeda salata.

Tänumeel säras neil kõigil siimist ja kui nad wiimaks lõpetasid, ütles ema: „Sumalale tänu ja kiitus, nüüd ei tunne me enam nälg.“

See siimapill oli talle kõit; talle ei tulnud meelegi mõelda, kuidas see saadab, ja ta ei kaalunud, mis tegojärjed sellel olema pidid.

See oli marastatud, autu teoga saadud toik; kuid ta tänas jumalat pika, pika piina lõppemise eest.

Päewal jäid lapsed ja naine raskest haigeks; nad ei seedinud nii raswast rooga. Noorem laps sari õhul.

Õffel jaotas Bjarni hobusekaha edasi ja keetis sellest osa. Ta naine oli küll wäga haige, mõis aga weel elusa lapse eest hoolt kanda.

* * *

Järgmisel hommikul, kui Widi Urni ärkas, imestas ta, et ta naabrite juures suits korstinast tõukis. Ta läks nende õõti ja nägi, et tuli peaeagu lõppemas oli, seal sees aga poolpõlenud, igatõhes wärste loomaliha õlatükk oli. Ta tundis ka wärste liha lõhna.

Ta läks wätja ja otsis. Bjarni lauda akna ees lendasid kaks ronta, kes waljul kraakusid. Ta sai umbusklikuks ja läks lauda poole. Üks oli kõwasti kinni seotud; ta awas ta ja astus fiske ja nägi, et seinad ja sõim üleni werega

britsitud olid. Ta waatas järele ja leidis mät-
tab, mille all hobuselika osalifelt peidus oli.

Ta fiskus mätab laiali ja leidis hobuse-
pea, mida nurivalt waatles ja millelt tunnus-
märke otjas. Ta tundis hobuse kohe ära: see
oli kogukonna rikkama talupoja ratsahobune.

Süis kattis ta üffitub osad jälle kinni,
wõttis aga ühe kintsu enesega, mille ta ette-
waatlikult ringi waadates, kas teegi ei näe,
oma majja kandis.

Ja süis läks ta ja andis Bjarni hobuse
warguse pärast maatonna ülemale üles. Wõeti
kohe tarwilikud sammud ette ja järgmisel päe-
wal peeti Urni andmete põhjal Bjarni majas
läbiotfimist. Rõik tõendus, mis Urni selnud oli.
Selmisel päewal oli hobuse kadumist mär-
gatud ja Bjarni koit leitud.

Laps, kes weel elus oli, wäänles jurma-
frambis ja ta naine oli raskes weregootsus
haige, kui Bjarni kinni wõeti. Urni ja Sigurd
Meji linnast said ülesandeks hobusekorjusest kõr-
walbada mahatükid, mis jel weel küljes, pi-
didid maha tõmmatud ja liha lageda taewa
alla wisatud saama, söödaks koertele ja ronka-
dele. Sest mingil tingimisel ei tohtunud autu
arwamine laiali walguda, et hobuselika söö-
daw, olgu näljahäda ükski kui hirmus.

Ja süis kästi Urnit wahpeal Bjarni naise
eest hoold kanda.

Suurduis festis nädala. Üst oli nii selge,
et teegi enam millesti kahelda et tarwilisunud.

Bjarni kaotas au ja peale selle mõisteti
teda saja küünra linariide wäärtuse maksule ja
nii palju peksule, kui ta wälja kannatab.

Kui maatonna ülem Bjarnile otjuse ette
luges, oli ta ise nii liigutatud, et waewalt
lugeb süntis.

Kuid mis wõis ta teha? Kuritegu on ku-
ritegu ja seadus on seadus.

Kuritegu pidi karistatud ja seadus pidi
täidetud saama.

Bjarni wõeti alasti ja seoti posti külge.
Ta selg nägi wälja nagu suurte hammastega
saag: nii palju seitsid ribid lihost wäljas. Ja
ta ise oli nagu kehastunud näljatont.

Kuid need, kes juures seitsid, olid sarnaseid
asju nii nägema harjunud, et see neid erilifelt
et liigutanud.

Simukas haaras witsjad ja last need õhus
wihifeda. Bjarni wingerdas posti küljes, kui
hoopi tulema nägi, ja ta selg muutus tõweraks,
et näht kontide kohal pingule tõmbus.

Ja hoop istus — Bjarni fisenbas waljusti
— ja süis weel üks — ja kolmas ja nii kuni
kümneni. Bjarni oli täis weriseid worpe ja
weri jootfis ojana mõõda ribifid ja nõrifes
maha.

Süis jäi ta wait; weel mõned hoobid ja
ta pea langes blale. Weelemärkufeta ja jõue-
tulit rippus ta nõõrde otjas posti küljes.

Maatonna ülem kästis waljult lõpetada,
teda lahti sibuda ja woodi kanda.

Bjarni ärkas warsti, oli aga nii jõuetu,
et teda alles järgmisel päewal jälle riietada
wõidi.

Maatonna ülema naine hoolitfes ta eest,
nii hästi kui wõis. Ta andis talle ilusa, suure
kuinatatud kala koju kaaja, palus teda sellest
mitte kellelegi kõnelda.

Ta hakkas aeglaselt koju minema.

Ta riided kleepifid haawade küljes selja;
ja kui ta Meji linna jõndis, et jaksunud ta
edasi. Ta palus wennalt õõmaja.

Uga ta sai endise wastufe. Ja nii hiilis
ta aeglaselt edasi, kuni ta ühes talus lamba-
lauda leidis, kus üle õõ wõis jääda.

Ta ei leidnud aga und. Kurjad unenäod
hirmutasifid teda üles, kui ta uinuda tahtis. Tal
olid kõige hirmsamad unenäod. Mõnikord nägi
ta oma naitf lastega käe kõwal enese poole
tulewat; kuid ta ei näinud wälja nagu tawa-
likult, waid nagu korjus, kinniste silmadega
ja fisejawajunud ninasõõrmetega. Mõnikord
heitles ta ka pruuni hobusega; talle näis, nagu
priiifis selle wereguga talle näkku, nii et ta
lambuda tahtis. Ja süis ajas ta end koftunult
üles. Ta ei mõinud enam uinuda; ta otas
päewa koitumist ja rändas edasi. —

Lõunais jõndis ta koju. See oli laupäew
jaanuarikuu festel. Ta astus kotta ja waatas
kõõfi; kedagi polnud näha. Ta seadis sammud
toa poole. Kui ta ukse awas, tuli talle nii
halb hais wastu, et ta nõrkeda tahtis. Kuid
ta pidi fise minema.

Sees oli hirmus. Näljatont istus sees,
wägew ja kole, ja hirwitas talle otja.

Moõrema lapse laip oli pingil woodi lähe-
dal ja ainult rätik oli üle laotatud. Woodi
jalutfis oli wanema lapse laip, pool kottu kis-
tud, nagu ta surunud oli. Woodis aga lamas
pikalt ta naitse korjus, külm ja finine. Kui ta
waiba tõstis, leidis ta kõiit naitse weregootjust,
millest ta wist surunud, määrdinud.

Bjarni oli sõnatu ja wõhtis maha wastiku
wiketfufe peale. Süis läks ta waitides wälja
ja Urni poole.

Ta jäi tummalt ukse juure seisma ja ei
teretanud.

Jõutut lauas — hobuselika juures, mis
ülemuse käsul wälja heidetud saama oleks pi-
dannud. —

Sõpuks sai Bjarni öelda: „Kas teate, kui-
das minu juures loob on?“

„Uusun, et teame,“ vastas Urni naine.
 „Vanem laps suri järgmisel päeval, mil sind
 ära wiidi, ja õnnis Malfrid elas veel eile
 hommikuni, usun ma. Wähemalt oli ta veel
 soe, kui sinna läksin; usun, see oli lõunaajal.
 Kuid ma ei tahtnud teda puudutada, sest meile
 öeldi, et ja veel eile koju tuleksid.“

„Kuid mispärast pole te lapsi ära wiinud?“

„Ah, wacne naine ei tahtnud neid ära
 anda. See oli veel ta ainus rõõm, nii kaua
 kui ta elas. — Kuid kas ei taha sa kaasa
 süüa, hea Bjarni?“

Bjarni wõttis kutsu wastu. Naine läks
 wälja ja tõi talle kausi lihaga. Ta jõi, tänas
 ja läks jälle.

Korjused wiidi õhtupoolel ära ja Bjarni
 jäi õõjets üksi tuppa.

* * *

Nädal hiljem maeti korjused ja nendega
 kaks teist, kes maakonna teises talus nälja
 surma olid surnud.

Ja nii kestis see loju talwe. Näljatont
 näitas end igas majas, ühes rohkem, teises
 vähem. See oli hirmus aeg — matused igal
 nädalal — kõik „näлга ja wiletfusse“ surnud.

Nii teatawad vähemalt tolle aja kiriku-
 raamatud.

* * *

Bjarni aga hulkus talwe ringi ja ei ol-
 nud täie mõistuse juures. Kui aga kowad tult,
 läks ta kogukonnast minema; ja seitsaabit pole
 keegi temast enam midagi kuulnud.

(Lõpp).

Torm merel.

P. Grünfeldt.

Lained tasa liiguwad,
 liiguwad ja kiiguwad;
 päike puistab hõbeteri
 peeglistse, mil nimeksi meri.
 Walwel seiswad majakad,
 karjumias on kajakad.

Äkki nagu sume somp
 tekib taewaääre tomp,
 laiub tules lähemale,
 kinni mattes taewapale;
 tema seltsiline tuul
 puhub juba awasuul.

Tugewnewad tuulehood,
 laintest saawad laiad wood;
 walges wahus mässab meri,
 lükkab laineid tuuleperi,
 neid siis kaldal kajades
 jalgu alla ajades.

Woole järgneb wägew woog,
 alatasa kaswab hoog.
 Wesi keeb kui nõiakatlas,
 näib, kui kõiguks kogu atlas
 oma rammu raisates,
 wooge randa paisates.

Meri on kui hiiglakiik,
 wete-ema wihariik,
 kus on käimas hiiglataplus,
 saaki ahnitsemas aplus,
 tahes kõiki surmata,
 kes on elus hurmata.

Wiimaks kaob pilwewall
 taewast, mis on tumehall;
 läbi harwa pilwepaela
 jälle mõnda hõbenaela
 taewas näeb lootew silm —
 muutunud on jälle ilm!

Meri küll weel wahutab,
 pahandades pahutab,
 aga marujõud ju lakkab,
 laine alanema hakkab,
 kuni wiimaks waikselt ta
 waibub woodi magama. . .

Õnn.

Saksa kirjanik Thomas Mann.

Tasa! Me tahame ühe hinge sisse waadata. Ainult lennul, möödudes ja paar lehekülge ainult, sest meil on palju teha. Me tuleme Florentsist, wanast asjat; seal harutatakse wiimaseid ja raskeid asju. Ja kui need aetud, — kuhusiis? Ouekonda, Wõib olla, kuninga lossi, — kes teab? Kummalised, kahwatult-säravad sündmused hakkawad hargnema... Anna, waene wäike parunitar Anna, meil pole sinu jaoks kaua aega! — — —

Kolmtakt ja klaasihelin, — lärm, ning sumin ja tantsusamm: meid tuntakse, tuntakse me wäikest nõrkust. Kas sellepärast, et walul seal on sügawaimad, igatsewaimad silmad, et me heal meelel kohtes wiibime, kus elu pühitseb oma harilikke pühi?

„Avantageur!“ hüüdis parun Harry, ratsawäe ohwitser, läbi saali, lakates tantsimast. Ta hoidis weel parema käewarrega oma daami kinni ja asetasku wasakule küljele. „See pole waltz, waid matuswiis, inimene! Teil pole kehas takti! Te ainult ujute ja heljute! Mängigu leitnant von Gelbsattel, et kord rütm oleks. Astuge ära, Avantageur! Tantsige, kui Te seda paremini wõite!“

Ja Avantageur tõusis üles, löi kannad kokku ja taganes waikides poodiumilt leitnant von Gelbsatteli ees, kes warsti oma suurte ja walgete, laialisirutatud kätega klirisewat ja surisewat pianot lõhkuma hakkas.

Parun Harryl oli kehas takti, waltzija marsitakti, elurõõmu ja uhkust, õnne, rütmi ja wõidumeelt. Kullaga nõõritud husarijakk oli tore ta noore, higise näo juure, milles polnud jälgegi murest ja järelmõtlemisest. Ta oli punakaks põlenud, nagu blond inimesed, kuigi juuksed ja wurrud pruunid näisid, ja see oli daamidele huwitaw. Punane arm paremal põsel andis ta awameelsele näole metsikjulge ilme. Ei teatud, kas ta saadud mõõgast wõi hobuselt kukkudes, — igatahes oli ta tore. Ta tantsis nagu jumal.

Kuid Avantageur ujus ja heljus, kui lubatud on parun Harry kõnekäänu

teises mõttes tarwitada. Ta silmalaud olid liig pikad, nii et ta iialgi silmi õieti awada ei saanud; ka istus ta munder weidi lohakalt ja ebatõenäoliktult, ja, Jumal teadis, kuidas tast sõdur oli saanud. Ta oli ainult wastumeelselt sest kasiinonaljast „lõokestega“ osa wõtnud, kuid ta oli siiski tulnud, sest ta pidi nii kui nii walwel olema, et äratub pahameelt; sest esiteks oli ta kodanlisest seisusest ja teiseks oli ta raamatu kirjutanud, rea wäljamõeldud lugusid, mis ta ise luuletanud oli, nagu seda nimetatakse, ja mis igauks raamatupoes osta wõis. See pidi teatawat umbusaldust Avantageuri wastu äratama.

Ohwitseride kasiino saal Hohen-dammis oli pikk ja lai, ta oli õigusepoolest liig ruumikas neile kolmekümnele inimesele kes end seal täna õhtul lõbus-tasid. Seinad ja moosekantide tribüün olid walewaipadega punaseks maalitud, gipsist kaunistatud ja maitsetust laest rippusid kaks kõwerat kroonlühtrit alla, milles põlesid wildakad ja tilkuwad küünlad. Kuid ilus põrand oli seitsmeseks käsutatud husaari poolt enne lõunat läikiwaks küüritud ja lõpuks ei wõinud herrad selles pesas suuremat toredust nõuda. Ka asetasku, seda mis peol puudus, kummaline, lõbus tuju, mis õhtule ilme andis, ja keelatud ning ülemeelik tundmus „lõokestega“ koos olla. Isegi rumalad ordonnantsid mui-gasid kawalalt, kui nad uusi shampanja pudeleid jäässe pistsid, mis seisid walgelt kaetud lauakeste kõrwal kolme saali seina ääres, waatasid ümber ja löid naeratades silmad maha, nagu teeniwad inimesed, kes waikides ja wastutuseta oma abi julgeks sammuks lubawad, — kõik „lõokestega“ arwestades.

Lõokesed, lõokesed? — Noh, lühidalt need olid „Wiini lõokesed!“

Nad rändasid läbi maa nagu kari rändlinde, lendasid, umbes kolmkümmend arwu poolest, linnast linna ja astusid üles lauluseltsides ja warieteesdes wiiendas kuulsuses, lauldes sundimata seisakus ja hõiskawate ning sädis-tawate häältega oma „lõokestelaulu.“

See oli kena laul, kergelt arusaadava humooriga, ja nad laulsid seda publiku arusaava osa kiiduawalduste saatel.

Nii olid „löökesed“ Hohendammi tulnud ja laulsid Jngelsingi õllesaalis. Hohendammis oli sõjawägi, terwe polk husaare ja nii olid nad õigustatud otsustandwate ringkondade poolt sügawamat huwi ootama. Nad leidsid rohkem nad leidsid waimustust. Õhtu õhtu järele istusid poissmehed — ohwitserid nende jalge ees, kuulasid lōolaulu ja jõid Jngel- fingi kollase õllega tüdrukute terwiseks; mitte kaua ei kestnud, siis tulid ka abielus ohwitserid ja ühel õhtul ilmus kolonel von Rummler ise, kuulas programmi suure huwiga ning andis mitmete „löökeste“ üle väga meelitawa otsuse.

Siis walmis leitnantide ja teiste ohwitseride seas plaan „löökesi“ intiimsemasse ringi kutsuda, neist umbes kümme kõige ilusamat kasiinosse wahuweiniile kutsuda; kõrgemad herrad ei tohtinud ilma teades sellest kawatsusest midagi teada ja pidid raske südamega ära jääma; kuid mitte ainult poissmehet leitnandid, waid ka abielus ülemleitnandid ja kõrgemad auastmed wõtsid peost osa, ja nimelt (see oli asjas kõditaw) oma daamidega.

Takistused ja kaalumised? Ülemleitnant von Leozahn oli kuldse sõna leidnud, et sõdurile takistused ja kaalumised selleks on olemas, et neist üle saada! Las head Hohendammi elanikud ehmuwad, kui kuulewad, et ohwitserid omad daamid „löökestega“ kokku tõid, — nad poleks enesele seda lubada wõinud. Kuid on olemas kõrgus, on olemas julgeid ja sealpoolseid elukülgi, kus on jälle lubatud teha, mis madalamates kihtides mustab ja määrib. Ja kas polnud auwäärilikud elanikud harjunud, et husaarid ebaharilikult tegutsesid? Ohwitserid ratsutasid jumala heledas päikesepaistes jalgteel, kui see neile meele tuli: seda oli ette tulnud. Kord, õhtul, olid nad turuplatsil püstolitega lasknud; ja kas oli kellelgi meele tulnud selle üle nuriseda? Järgmine anekdoot on tõsiasi.

Ühel hommikul, kella wiie ja kuue wahel, oli parun Harry heas tujus teiste seltsimeestega koduteel öiselt lõbustuselt; need olid ülemleitnant von

Hühnemann ja leitnandid Le Maistre, parun Truchsess, von Trautenau ja von Lichterloh. Kui herrad üle Wana Silla jõudsid, kohtasid nad pagaripoissi, kes kandis suurt korwi saiadega õlal ja muretult laulu wilistas. „Siia!“ hüüdis parun Harry, haaras korwi, keerutas seda nii osawalt, et ükski sai maha ei langenud ja wiskas ta siis laias kaares, mis ta käewarre jõust hea tunnistuse andis, kaugele wette. Pagaripoiss, algul ehmunud, tõstis, kui ta saia ujumas ja wajumas nägi, hädaldades käed üles ja oli meelt heitmas. Kui aga herrad tükk aega ta lapsikust hirmust lõbu olid tunnud, wiskas parun Harry talle kuldraha, mis oli kolm korda suurema wäärtusega kui korwi sisu, mille järele ohwitserid naerdes edasi ratsutasid. Siis mõistis poiss, et tal aadlimeestega tegemist olnud, ja waikis...

See lugu jõudis pea rahwa suhu, kuid keegi poleks julenud selle üle pahandada! Naeratades wõi hambaid kiristades, nii alistuti. Herrad olid nad! Hohendammi herrad ja nii juhtusid ohwitseride daamid „löökestega“ kokku. — —

Näis, et Avantageur ei osanud paremini tantsida kui waltsi mängida, sest ta istus, ilma kedagi tantsule palumata, ühe lauakese ääre, wäikese parunitar Anna, parun Harry abikaasa kõrwale, kellega ta mõned arglikud sõnad wahtas. „Löökestega“ ei wõinud noormees sugugi kõnelda. Ta tundis nende ees tõsist hirmu, sest ta arwas, et need tüdrukud, ükskõik mis ta räägiks, talle wõõrastawalt otsa waataks; ja see tegi Avantageurile walu. Et teda aga, nagu nõrku ja kõlbmatuid iseloomi ikka, isegi kõige halwem muusika waikseks, wäsinuks ja mõtlewaks tegi, ja kuna parunitar Anna, kellele ta ükskõikne oli, hajameelseid wastuseid andis, siis waikisid mõlemad peagi ja waatasid tarretu ja weidi moonutatud naeratusega, mis neile kummalisel wiisil ühine oli, tantsu keerdu ja pöörlemist.

Kroonlühtrite küünlad wärisesid ja tilkusid nii väga, et sulaw steariin, nad inetuks tegi, ja nende all keerlesid leitnant von Gelbsatteli tulise rütmi järele paarid Allasurutud warwastega astusid jalad, pöörasid elastiliselt ja lohistusid kergelt. Herrade pikad jalad kummar- dusid weidi, kargasid üles ja tõusid.

Kuued lendasid. Kirjud husarijakid keerlesid segi läbi ja koketi peakumardusega nõjatasid daamid oma õlad tantsjate käewartele.

Parun Harry hoidis kaunis kõwasti imeilusat „lõokest“ oma nõõritud rinna wastu, hoides oma nägu ta näo lähedale, ja waatas talle aineti otsa. Parunitar Anna naeratus saatis paari. Seal rullis pikk leitnant von Lichtenrich wäikest, raswast, kuulumarikku ja haruldaselt dekolleteeritud „lõokest“ edasi. Kuid ühe kroonlühtri all tantsis tööpoolest proua ülemleitnant von Hühnemann, kes shampanjat üle kõige armastas, kolmanda „lõokesega“ ringis, kena, tedretähelise olewusega, kelle nägu haruldase au tagajärel üleni säras. „Armas parunitar,“ ütles hiljem proua von Hühnemann proua ülemleitnant von Truchsessile, „need tüdrukud pole sugugi harimatud, nad loewad kõik ratsawäe polgud kogu riigis sõrmede järele üles.“ Nad tantsisid üksteisega, sest et kaks daami üle jäid, ja ei pannud tähelegi, et kõik aegamööda tantsimast lakkasid, et neid waadelda. Lõpuks märkasid nad seda wiiski ja jäid üksteise kõrwale kesk saali seisma, naerust, kiiduawaldustest ja brawohüüetest ümbritsetud...

Siis joodi shampanjat ja ordonnatsid jooksid walgeis kindais laua juurest laua juure ning kallasid sisse. Kuid siis pidid „lõokesed“ weel kord laulma, nad pidid seda, olgu nad hingetud wõi mitte!

Ühes reas seisid nad poodiumil, mis seisis saali ühes otsas ning tegid silmi. Nende õlad ja käewarred olid paljad ja nende riided olid nii tehtud, et helehallid westid tumedamate lõofrakkidega linde meele tuletasid. Sinna juure kandisid nad halle puuwillasukke ja wäljalõigatud kingi wäga kõrgete kandadega. Nad olid blondid ja mustad, heasüdamlikult paksud ja huwitawalt lahjad, mõned kummaliselt punapõselised ja teised walged näost nagu klounid. Kuid kõige ilusam oli wäike pruun lapsekäewarte ja mandlitaoliste silmadega, kellega parun Harry praegu tantsinud oli. Ka parunitar Anna leidis, et ta kõige ilusam, ja naeratas ikka weel.

Nüüd laulsid „lõokesed“ ja leitnant von Gelbsattel saatis neid, tagasiwastatud kehaga pead nende poole hoides

ning wäljasirutatud kätega klahwisid püüdes. Nad laulsid ühehääleliselt, et nad on uljad linnud, kes kogu ilma läbi rānanud ja kõik südamed wõitnud, kui ära lennanud. Nad laulsid wäga meeldiwat wiit, mis algas sõnadega :

„Ja, ja, sõjawägi, teda armastame!“ ja umbes nii lõppes. Kuid siis laulsid nad tormilise nõude peale weel kord lõolaulu ja her-rad, kes seda sama hästi peast oskasid, laulsid waimustatult kaasa.

Saal rõkkas laulust, naerust ja kannustatud jalgade klirinast, kes takti löid.

Ka parunitar Anna naeris selle walatuse ja ülemealikuse üle; ta oli juba kogu õhtu wäga palju naernud, nii et ta pea ja süda sellest walutasid ja ta heal meelel pimeduses ja rāhus silmad oleks sulenud, kui Harry siin mitte nii agaralt asja juures poleks olnud. . . „Tāna olen lõbus,“ oli ta enne, hetkel, mil ta seda ise uskus, oma lauanaabrinnale öelnud; kuid see wastas wai-kuse ja wäga pilkawa pilguga, mille peale talle meele tuli, et inimestel kombeks pole sarnast öelda. Kui lõbus oldi, siis oldi seda; seda konstateerida ja öelda oli juba riskeeritud ja imelik; kuid öelda: „Ma olen kurb,“ oleks otsekohe wõimatu olnud.

Parunitar Anna oli kaswanud suures üksilduses ja rāhus, oma isa mõisas mere ääres, nii et ta ikka weel sarnaseid tõsiasju tähelepanemata jättis, kuigi ta kartis inimesi wõõrastada ja igatsewalt soowis sarnane olla teistele, et teda weidi oleks armastatud. . . Tal olid kahwatud käed ja tuhklblond juuks, mis oli liig raske ta kitsa õrna näo suhtes. Ta heledate kulmude wahel seisis otse joon, mis andis ta naeratusele midagi piinlikku ja walulikku. . .

Asi oli nimelt nii, et ta oma meest armastas. . . Keegi ei tohi naerda! Ta armastas teda isegi saialoo pärast, armastas teda aralt ja wiltsalt, kuigi mees teda pettis ja iga päew ta südant piinas nagu poiss, kannatas tema pärast nagu naine, kes põlgab oma õrnust ja nõrkust ja teab, et jõud ja tugew õnn ilmas wõidawad. Jah, ta andus sellele armastusele ja nendele piinadele, nagu ta tookord, kui mees õrnuse lühidas hoos ta kosis, end oli annud: üksiku ja unistawa olewuse

jänuse himuga elu, kire ja tundetormide järele. . .

Kolmtakt ja klaasihelin, — lärm, wing, sumin ja tantsusamm: See oli Harry ilm ja ta riik; ja see oli Anna unistuste riik, sest seal oli ta õnn, armastus ja elu.

Seltskondlikkus! Süütu pidulik seltskondlikkus, wäsitaw, alandaw, weetlew mürk täis asjutuid mõnusi, mõtte ja rahu ahne waenlane, sa oled hirmus! — Seal istus ta, õhtuti ja öösiti, piinatud heredast wastandist täieliku tühjuse wahel ümberringi ja seal juures walitsewast palawikutaolisest ärewusest weini, kohwi, meeleliku muusika ja tantsu tagajärjel, istus ja waatas, kuidas Harry ilusaid ja lõbusaid naisi waimustas, mitte, et nad teda eriliselt õnnestasid, waid et ta edewus nõudis, et ta nendega end inimeste ees näitaks õnnelikuna, kelle eest on hästi hoolitsetud, kes pole wälja tõugatud, kes ei tunne mingit igatsust. . . Kui walus oli see edewus Annale ja kuidas ta seda ometi armastas! Kui magus oli leida, et ta oli ilus, noor, tore ja waimustaw! Kuidas teiste armastus Harry wastu ta enese armastuse tema wastu piinarikalt leegitsema pani! . . . Ja kui see mööda oli, kui Harry peo lõpul, mis ta weetis hädas ja piinas, neid tunde teadmatuses ja egoistlikult kiitis, siis tulid hetked, kus Anna wiha ja põlgus ta armastusele sarnanesid, kus ta meest südames „wäikseks“ ja „edewaks“ nimetas ja teda waikusega karistada katsus, naeruwäärse, meeleheitliku waikusega. . .

Kas teame õieti, wäike parunitar Anna? Kas paneme rääkima, mis peitub su waese naeratuse taga, kuna „lõokesed“ laulawad? — Ja siis tuleb too wilets ja alandaw seisukord, mil sa hommikul peale süütut lõbustust lamad woodis ning raiskad waimujõudu mõeldes naljade ja heade wastuste peale, mis sa oleksid pidanud leidma, et olla armastuswääriline, ja mida sa ei leidnud. Tulewad nood unenäod enne koitu, et sina, walust täitsa nõrgaks tehtud, tema õlal nutad, et ta sind oma tühistele, ilusatele, tawaliste sõnadega lohutada katsub ja sa äkki tunned häbitawat rumalust selles, et sa tema õlal ilma üle nutad. . .

Kui ta haigeks jääks, eks ole? Kas mõistame õieti, et ta wäiksest, ükskõiksest haigusest sulle awaneks kogu unistuste ilm, milles näed teda oma kannatawa hoolealusena, kus ta lamab abitult ja purustatult su ees ja lõpuks, lõpuks sulle kuulub? Ära häbene! Ära põlga end! Mure teeb mõnikord weidi halwaks, — me teame seda, me näeme seda, ah, waene, wäike hing, me nägime hoopis muud oma reisidel! Kui sa wõiksid hoolitseda weidi noore Avantageuri eest liig pikkade silmalaudega, kes su kõrwal istub ja oma üksildust heal meelele sinu omaga jagaks. Mispärast põlgad sa teda? Sest et ta sinu ilmast on ja mitte sellest teisest, kus rõõm ja uhkus, õnn, rütm ja wõidumeel walitsewad? Muidugi, on raske ühes ilmas wõõras olla ja teises ka, — me teame seda! Kuid pole lepitust. . .

Kiuduawaldused kajasid leitnant von Gelbsatteli järelmängu, „lõokesed“ olid walmis. Ilma astmeid kasutamata hüppasid nad poodiumilt, heljudes ja raskelt, ja herrad tungisid ette, et neid aidata. Parun Harry aitas wäikestpruuni lapsekäewartega, ta tegi seda aeglaselt ja mõistusega. Ta haaras ühe käega ta puusadest ja teisega taljest, jättis enesele aega tüdrukut maha panna ja kandis ta peaaegu sektilauakeseni, kus ta talle klaasi täitis, nii et see üle woolas ja ta terwiseks jõi, aeglaselt ja tähendusrikkalt, waadates esemetu ja tungiwa naeratusega tüdrukule silmadesse. Ta oli palju joonud ja arm hõõgus punaselt ta walgel otsal, mis terawalt eraldus ta pruunist näost; kuid ta oli lõbus ja waba, elaw ja kiretu.

Laud seisis parunitar Anna laua wastu, saali teises otsas ja kuna Anna kellegiga läheduses ükskõikseid sõnu wahetas, kuulatas ta junuselt naeru peale selle laua äärest, wahtis salaja iga liigutust, — selles kummalises seisukorras täis walulikku põnewust, mis lubab mehaaniliselt ja seltskondlistest wormidest kinni pidades ühe inimesega juttu ajada ja seal juures waimus mujal olla, nimelt teise isiku juures, keda tähele pannakse. . .

Üks woi kaks korda näis talle, nagu riiwaks wäikse „lõokese“ pilk tema oma. . . Kas tundis see teda? Teadis ta, kes ta on? Kui ilus ta oli! Kui uljas ja mõttekalt elaw ja weetlew! Kui Harry

teda oleks armastanud, teda igatsenud, tema pärast kannatanud, ta annaks selle andeks, mõistaks, tunneks kaasa. Ja äkki tundis ta, et ta oma igatsus väikese „lõokese“ järele tulisem ja sügavam oli, kui Harryl.

Wäike „lõokene“! Armas jumal, ta nimi oli Emmy ja ta oli väga igapäevne. Kuid tore oli ta oma musta juuksega, mis ümbritses lahke meelelist nägu, ta tumedaid mandlisilmi, ta suurt suud täis walgeid, läikiwaid hambaid ja ta pruuni, ilusat kaela; kõige ilusamad olid ta õlad, mis teatawate liigutuste juures wõrratult liikusid. . .

Parun Harry oli täis huwi nende õlgade wastu; ta ei tahtnud sugugi sallida, et ta neid kattis, waid alustas kärarikast wõitlust salli pärast, mida Emmy ümber wõtta tahtis, — ja selle juures ei märganud keegi lähedal ega kaugel, ei parun Harry, ega ta abikaasa, ega keegi muu, et see väike hooletusse jäetud olewus, kelle wein sentimentaalseks tegi, kogu õhtu noore Avantageuri poole õhkas, kes enne rütmi puudusel parun Harry käsul klaweri juurest lahkuma pidi. Ta wäsinud silmad ja ta mänguwiis olid Emmyle meeldima hakkanud, ta näis talle üliw, poeetiline ja teisest ilmast, kunaparun Harry olek talle liig tutaw ja igaw paistis, ja Emmy oli täitsa õnnetu ja piinatud, et Awantageur omalt poolt talle vähematki armumärki ei annud...

Sügawalt mahapõlenud küünlad põlesid tuhmilt paberosside suitsus, mis heljus sinakalt peade kohal. Kohwilõhn tundus saalis. Wäsitaw ja raske atmosfäär, pidu ning seltskondlikkuse aur, mida süwendasid „lõokeste“ julged parfüümid, lebab kõikjal, walgetel laudadel ja shampanja-nõudel, wäsinud ja lõbusatel inimestel nende sumina, naeru, kihina ja armumängu.

Parunitar Anna ei kõnelenud enam. Meeleheide ja too hirmus igatsuse, kadeduse, armastuse ja enesepõlguse segu, mida nimetatakse armukadeduseks ja mis ei tohiks olla, kui ilm peaks hea olema, olid ta südame nii väga eneste wõimu saanud, et tal enam jõudu polnud end teisena näidata. Las Harry näeb, kuidas temaga lugu, las ta häbeneb teda, et ometi ükski tundmus ta rinnus Anna wastu oleks.

Ta waatas sinna. . . Mäng seal läks juba kaugele ja kõik waatasid naerdes ja uudishimulikult pealt. Harry oli uue õrna wõitluswiisi „lõokese“ tarwis wälja mõelnud. Ta nõudis sõrmuste wahetamist ja, oma põlwe „lõokese“ põlwele wastu surudes, hoidis ta ta teda toolil kinni, püüdis wallatult ja ülemnelikult ta kätt ja katsus Emmy väikest kinnipigistatud rusikat lahti murda. Lõpuks wõitis ta. Ja seltskonna lärmitsewa kiituse all wõttis ta Emmy käest kitsa maosõrmuse ja sundis wõidurõõmsalt oma abielusõrmuse talle sõrme.

Seal tõusis parunitar Anna üles. Wiha ja walu, igatsus end oma piinaga ära peita, meeleheitlik soov Harryt skandaaliga karistada, kuidagi ta tähelepanu enese peale pöörata, waldasid teda. Kahwatult lükkas ta tooli tagasi ja läks läbi saali ukse juure.

Saadi üldiselt tähelepanelikuks. Tõsiselt ja kainestatult waadati üksteisele otsa. Mõned herrad hüüdsid waljult Harry nime. Lärm waikis.

Ja siis juhtus midagi imelikku. „Lõokene“ Emmy haaras otsustawalt parunitar Anna partei. Wõib olla määras ta ülespidamise üldine naiseinstinkt walu ja kannatawa armastuse wastu, wõib olla, et ta oma mure Avantageuri pärast wäsinud silmalaudega tas parunitar Annas sõbrannat näha lasi, — ta tegutses igatahes üldiseks hämmastuseks.

„Te olete alatu!“ ütles ta waljult walitsewas waikusel ja lükkas parun Harry tagasi. Ainult selle lause: „Te olete alatu!“ Ja siis oli ta äkki parunitar Anna juures, kes juba ukselingi oli wõtnud.

„Andke andeks!“ ütles ta nii tasa, nagu poleks keegi wäärt seda kuulma. „Siin on sõrmus.“ Sellega pistis ta Harry abielusõrmuse parunitar Anna pihku. Ja äkki tundis parunitar Anna tüdrukulaia, sooja näokest omal kael ja sooja, innukat suudlust. „Ande andeks!“ sosistas väike „lõoke“ weel kord ja jooksis siis minema.

Aga parunitar Anna seisis wäljas pimedas, weel uimane ja ootas, et see ootamatu sündmus ta kuju ja mõtte wõtaks. Ja sündis, et õnn, magus, kuum ja salajane õnn hetkeks ta silmad sules. .

Pea! Küllalt ja mitte midagi enam! Waadake ometi kallist väikest üksik-

asja! Seal seisis ta, waimustatud ja nõiutud, sest et see hulkur ta kätt oli suudelnud!

Me jätame sind üksi, parunitar Anna, me suudleme su otsa, ela hästi, me ruttame minema! Maga nüüd. Sa unis-

tad kogu öö „löökesest“, kes sinu juure tuli, ja sa oled weidi õnnelik.

Sest õnn, wäike wärin ja uim õnnest haarab südant, kui need kaks ilma, kelle wahel eksib igatsus, end leiawad lühidas, petlikus lähenemises.

Kokkupõrge.

Prantsuse kirjanik Michel Corday.

... Nagu tormituul lendas wäike proua Labernière waiksesse tuppa, kus ta wana sõber adwokaat Saint-Roncourt oma aktide ees istus, nii et ta ehmatades jalule tõusis. Proua Labernière oli priske ja ümmargune nagu ikka, aga wihapuna põles ta põskedel jatraagilik hiilgas sädeles ta silmades.

„Doktor, doktor,“ hüüdis ta juba läwelt, „mulle juhtus hirmus kurb asi; olen wäga õnnetu ja tahan ennast lasta lahutada.“

Ütles ja wajus lähemale tugitoolile. Saint-Roncourt tõstis käed wannutades üles. See oli ju wõimatu! Ennast lahutada lasta! Nii noor ja silmanähtawalt nii õnnelik paar!

„Aga mis on siis juhtunud?“ küsis ta pead raputades.

„Hirmus tüli minu mehe ja minu wahel,“ nuuksus wäike proua. „See juhtus waewalt kahekümne minuti eest ja ma põgenesin wiibimata Teie juure... Nii ei wõi ma edasi elada... kusun kõik puruks... kõik lõppegu! Ja Teie peate mind aitama!“

„Aga ennem pean ma ju ometi teadma...“

„Te peate kõik kuulma, kuulge ainult. Me elame ju ometi iga aasta mitu kuud maal, eks ole? Maist nowembrini. Ja olime otsustanud, Georges ja mina, enestele lähemaks kewadeks osta auto; tahtsime neid näitusel kõiki waadata ja siis walida. Rõhutan eriliselt, ja see on wäga tähtis, et see auto ainult maal meie tarwitada on, sest meie rahaline seisukord ei luba seda ka linnas tarwitada. Hea küll. Nii siis teeme eelarweid, kawatsusi, joonistusi, istume õhtuid kataloogide juures ja oleme elurõõmu tundes õige õnnelikud...“ siin näppis proua Labernière pähklauuruseks kok-

kupigistatud batiisträtikuga oma silmi... „aga warsti märkame, et meie waated ühes suhtes lahku lähewad. Mina soowin muidugi lahtist autot, kuna Georges, nii uskumatuna kui see ka kõlab, kinnisti autot lahab.“

„Aga mina arwan, siisugune wadetelahkumine pole ju küllalt kaaluw...“

„Kannatage pisut; kõige pealt peate meie tüli üksikasjad täpselt teadma. Olin kindel arwamises, et mõistus ja oogika minu pool on, ja katsusin oma lmeest esiti kõige õrnusega weenutada. See oli seda wajalikum, et me enestele kaht autot ei wõi lubada. Palun Teid, mis teeme meie suwel kinnise autoga?! Üks kahest, kas laseme aknad alla ja istume alalise läbitõmbetuule käes, wõi nad hoitakse kinni ja me lämbume. Siis wõib ju lõpuks sama hästi sõita raudteega! Maastikust ei näe muud kui wäikest neljanurgilist wäljalõiget, mis küllalt nii suur on, et sulle lust tuleb weel enam näha. On maastik mäGINE, siis on asi sama hull — wahi üles lakke!... Lihtsalt naeruwäärt!“ —

Jälle pühkis proua silmi.

„Minu mees,“ jätkas ta siis, „katsus muidugi oma arwamist õigustada; tahan olla õiglane ja Teile ta argumentid teada anda, siis näete, kui naeruwäärt nad on. Tema soowib suurt autot, mis igalt poolt on klaasidega warustatud... tema arwates nagu suured klaaslaternad... kus istutakse nagu toas ja kust wälja tullakse sama puhalt ja laitmatult kui sinna sisse mindi. Mis ta siis weel ütles... sama... sama... määrdimatult, jah, seda hirmsat sõna tarwitas ta...“

„See pole aga kellegi haawaw sõna...“

„Küll näete! Mina wastasin kohe, et naisel, kel loor ees on, midagi karta

ei ole, ja et ka lahtisest autost sama puhtalt wõib wälja tulla, kui sinna sisse minnakse.

„Nii,“ ütles Georges, ja wäiksed kiwid ja teetolm, mis auto üles keerutab?”

Mina kehitasin muidugi õlgu. Millised wäiksed pahed on need wõrreldes mõnuga, kui sulle wärske tuul näkku puhub ja sa peadpööratawast kiiruses wõid waba õhuwoolust juua. Peate mõõnma, et selles autosõidu wõluwus ju seisabki!”

„Wõib olla, aga. . .“

„Minu mees hakkas nüüd mind hirmutama wihmaga, kõuega jne.

„Ja warjukatus?“ hüüdsin mina.

„Kas see on ainult ehteks?“

Kas arwate, et ta oma kaotusest aru sai? Mõteldagi. Tema tõendas, et warjukatus alati unustatakse õigel ajal üles tõmbamata, sest et autojuhid iial ei taha ja alati arwatakse, kaua see wihm ikka sajab, nii et enamasti juba märg ollakse, kui ennast warjama hakatakse, ja et see riidekatuse sadakorda narrem olla kui kinnine auto. Lühidalt, tema oli otse wõigast erapoolikust täis! Läksi koguni weel nii kaugele, et mulle prototseeriwal toonil ütles, mina wõiwat ennast õnnelikuks arwata, kui sügisel wihmaste ilmadega wõin kinnises autos wälja sõita.

„Kui ma suwe kestel juba ei ole lämbunud,“ wastasin ma wõidukalt.“

„Milline liialdus. . .“

„Tean, tean! Wihane, et mind ei suutnud weenutada, kaotas Georges kõik oma enesewalitsuse ja ajas nii pingule. Meeletuks tehtud minu loogikast, unustas ta enese ikka enam ja sai otse haawawaks! Ütles, tema ei imestawatki sarnast wärske õhu iha leida inimese juurest, kes mujal ei wiibiwatki kui tänawal! Muidugi! See inimene wõiks nimelt kogu oma elu mööda saata tuhwiltes, ahju kõrwal; wististi wõtaks ta ahju ka autosse kaasa. Ja ma küsisin, kas tal wahest see nõu ei olegi... Selle peale wastas ta hirmsa häälega, ei maksta oma ligimese wäikeste wigade üle naerda, kui neid enesel tosinate kaupa olla. Ja siis hakkas ta mulle minu wäikseid wigasid üksikult ette lugema, nii et märkas, et ta kõik see aeg oli neid hoolega silmas pidanud ja üles märkinud. . . Olin keeletu. . .

Siis aga pääsid mu keelepaelad jälle lahti ja nüüd ei jäänud ma talle midagi wõlgu. . . mitte midagi! Kõik sai ta kuulda, alates ta rumalast moest wooldis suitsetada, kuni ta naeruwäärt kombeni hommikul hambaid puhastades kõri lõristada. See oli kahewõitlus! Kõik wiskasime üksteisele näkku, kõik meelepaha, kõik wiha, mis kolmeaastase abielu jooksul meisse kogunud. . . ehk me küll kaunis õnnelikult elasime. . . Me ütlesime üksteisele kõik, kõik — see oli hirmus!

Ja nüüd, kus me üksteisele kõik oleme suu sisse ütelnud, nüüd, mil oleme näokatted nurka wisanud ja üksteisele õiget nägu näidanud, oleks meie kooselu wäljakannatamatu. . . hirmus! Oleksime iga päew üksteisele jälkuseks. . . Mina ei taha teda enam näha. . . Teie peate mind aitama lahutuseks põhjust otsida, mu isalik sõber, kui sellest, mis jutustasin, ei jatu. . . aga wabastage meid üksteisest. . .“

Ja wäike proua pisarad hakkasid uuesti woolama.

Wana adwokaat waikis silmapilgu; ta huulte ümber mängles peen naeratus; siis ütles ta pehmesti:

„Mu armas laps, Teie tulite minu juure, et ma oleksin wahekohtunikuks Teie tülis. . . uskuge mind wana meest, ja ärge tehke läbematuid otsusi! Tüli Teie mehega näib Teie arust olevat sellepärast nii tõsine, ta on esimene. Uskuge, katsuge üksteisega weel kord rahu teha enne, kui nii tähtsa otsuse teete. Mina ei tea autosõidust ja kõigest, mis sinna kuulub, palju, aga ma usun, olen kord kuulnud räägitawat niinimetatud segatud autost, mida wõib tarwitada samahästi lahtiselt kui kinniselt. Wõi eksin ma? Kas ei sobiks see Teile? Wõtke wana adwokaadi nõu kuulda ja otsige kokkulepet. Kooselu on ainult siis wõimalik, kui mõlemalt poolt ollakse alati järelandlik. . . Ei mäleta, milline kirjanik kord ütles, abielu ei olla üldse midagi muud kui wastastikunejärelandmine kogu eluaeg. . . ja temal on õigus. Uskuge mind, katsuge seda. . .“

Wäike proua Labernière naeratas pisarsilmil. . .

Mustlane ja juut.

Leedu jutt.

Kord ratsutasid mustlane ja juut juhulikult koos linna. Mustlane wiletsal kimlil, juut toredal mustal. Aga nad pidid põllule ööseks jääma, tegid tule üles, keetsid pudru ja sõid. Siis kaldus nende jutt sellele, kumb neist hobuste järele peaks vaatama.

Mustlane ütles :

„Mina ei tarwitse walwata, sest minu hobune on walge. Ärkan ma, siis näen teda kohe. Walwa aga sina oma musta.“

Juudil polnud selleks lusti ja ta wahetas oma hea hobuse mustlase sekta wastu.

Kui nüüd mustlasel parem hobune käes oli, naeris ta juudi üle ja ütles :

„Nüüd ei tarwitse ma oma musta üldse enam walwata ; sest kui waras tuleb, siis ta pimedas minu musta ei näe, aga sinu kimli näeb ta kohe.“

Nii oli siis juudil wiletsam hobune, ja kogu öö ei saanud ta silma kinni, waid walwas.

Kord jäid nad ühte wäiksesse linna öömajale, ja neil oli õhtusöögiks ainult

üks kana. Nähes, et sellest wähe, otsustasid nad, et selle ainult üks omale pidi saama. Juut ütles :

„Nüüd heidame magama, ja kumb meist näeb ilusama unenäo, selle oma olgu kana.“

Ja nad heitsid magama.

Juut mõtles kaua järele millise unenäo ta pidi jutustama. Kuna juut niiviisi unenägu wälja mõtles, tõusis mustlane tasakesi üles ja sõi kana ära. Siis heitis ta jälle magama.

Juut oli wiimaks unenäo wälja mõtelnud, äratas mustlase ja ütles :

„Nägin unes, et olin taewas ja nägin seal kõiksugu ilusaid asju.“

„Ja mina,“ üles mustlane, „nägin unes, kuidas sina taewas wiibisid, ning mõtlesin, et sa sealt enam tagasi ei tulegi. Siis wõtsin kana ja pistsin ta kinni.“

Nüüd, mil juut nägi, et mustlane ta alati üle löi, kadust tal lust temaga ühes edasi reisida.

Särav tund.

Hans Gäfken.

Juba wara hommikust saadik oli wihma sadanud, ühetooniliselt, hallilt, wahetpidamatult.

Kuna aga aeg oli õhtul saabuda, puhus äkiline tuul pilwed, allarippuwad wihmakotid, eemale ja nüüd tuli walge tund.

Tund täis taewaliku walguse küllust.

Tund, mis säras ja siras tuhandes wärwis.

Wihmatilgad lehtede küljes olid muutunud äkki diamantideks, ja rohukõrred seisid nagu wäikesed läikiwad hõbemöögad.

Rõige ilusam aga oli taewas läänes, kus päike walkjashõbedaselt tõmmult-sooja kulla küllastuses seisis. Tema ümber olid pilwed kuhjunud mägedeks,

mis ookrikollastena hallsinakalt ja õunarohelistena woolasid üksteisesse, alati oma wormi ja kuju muutes, alati uusi wärwe wõites tuhatkordselt murduwas päiksewalguses.

Särav tund !

Sa woolasid mu päewastwäsinud hinge ja tegid ta heledaks.

Särav tund !

Sa walasid lootust mu südamesse ja kihutasid wälja kurbuse ta woltide wahelt.

Särav tund !

Sa särad nagu taewane lamp minu elupäewas. Sa lehwid mu ümber nagu pehme, õhtukirju pilw, nagu liblikas, kes igawiku aedadest alla on lennanud maailma rõhuwasse pimedusse !

Magain masin.

Sakja kirjaniku Paul Rosenhayn'i jutustus.

1

Janice võttis oma mehe käsiwarrest kōwemini finni. Tõõlised teretasiid lääne tuntud ferge usaldusfega.

Wäljast tuli walamisahjude tulepaiste, ja õhus oli masinate wärinat tunda.

Üks herradest võttis kae smokingitaskust ja osutas sinna poole: saali tagaseinast lähemes punasena hõõguw plokk peaaegu kārata, finni hoitud kahest terasnäpitsast.

Breili D'Brien tõusis kitiwarbile ja sirutas kaeid wälja:

„Kui tahaksin, wõiksin teda puudutada.“

Plokk sõitis saalist läbi ja peatas teatud punktil, nägemata kätest juhituduna.

„Mis wõib ta kaaluda?“ küsis Fay Maclean. Kuulsa šokolaadifabrikandi poeg Friskoft.

Mildenhall, majaherra ja wabriku omanik, waatas uurides sinna.

„Kolmsada tsentnerit, arwan ma Wõib olla pisut wähem.“

Ukende taga oli punane kuma. Mustad kogud läksid möõda, wärkmeisfrite lokomotiivid kirisefid taktimööduliselt läbi õõ.

Kaske plokk wajas; peaaegu kāratumalt wabastasiid ta näwitsad ja sõitsid ise jälle edasi. Hõõguwa ploki sügawasti punast fargasid wälja fädemed; üles pragises wäite tulewihk, rauakogu wärwimarjundid muutufid — jahtumise mõju. Kõrwetades woolas leef läbi ruumi.

Algas mürin: weorullid hakkasid plokti üks-teise juure nihutama — nagu mængides, ei, nagu tantfides, rullilt rullile tormas leefim mafs fädemeid pildudes edasi. Minult kaks tõõlist paremal ja pahemal pool läksid kaasa, ette waatlikult oma teed käies.

„Mu Jumal!“

Janice kohkus; Tatcher naeris. Kogu maja wabises mürina käes; liikuma oli hakkanud waltis.

„Nende terasrataste wahelt peab plokk läbi minema,“ seletas Mildenhall, „fiis muutub ta pikemaks ja tihedamaks.“

Nüüd oli jõudnud plokk wõlli juure. Waltfirattad, jättes awause lahtisefis, wõtsid ta wastu. Awas oli wähem kul ploki läbimõõst. Waltfidi kahmasid taft finni, wärin käis masinast läbi — ja äkki seisis kogu ajumärk.

Surnuwaitus walitfes õhus. Oli, nagu tundufis, et mingifugune ülesaatatu taktistus sel hetkel wiitkümmentuhadet hobusejõudu

peatas. Kas suutsid nad purustada masinat, mis nende jõule wastu hakkas? Kahtlemata .. —

Uga midagi selletaolift ei sündinud. A wama aurumafina jõud oli ainult filmapilgu hinge tõmmanud. Tõusis kõnefarnane mürin, tulles nagu maafügawuseft; raitad hakkasid jälle nõf-fatades meere ma; kiinudes libises plokk lõhesse — mõni filmapilk hiljem ilmus ta muutunud kujul, wenitatuna, pressituna, punasena ja hõõguwana teiselt poolt masinat nähtawale.

„Mis Te oma waltswärgiga dieti teete, herra Mildenhall?“ küsis proua van Dorpel, kelle mees Ameerikat pleenõeladega warustas.

See mees seisis tema kõrwal, kaeid püfistas-kus, ja waatas Janice poole. Naise sõnu kuuldes kohmetas ta.

„Neil on ju wedurifabrik.“

Mildenhall walmistus pikema tehnilise seletuse wastu. Tema oli osaw õpetlik kõneleja, ja Tatcher jõudis temast ruitu ette: Mildenhall walmistawat kõik, mis raudtee-ehitus wajas — ja sinna kuulufid ka waltfitud kandjad.

Asjaajaja awas ukse ja läks ees, risti üle õue, kus liikumatult fāras hele tuli.

„Seal pahemal, kus ukse kohal ko'm lampi põlewad, tehakse Diesel-mootorid — fiin, teisel pool teed, ehitame masinaid, mis turbiiniga käiwad. Seal taga — teie ei saa seda maja fiit näha — walmistatakse elektrimootorid, ja wiimaks fiin wastas, piint kangemal paremal pool, wabrikseerime wana kolbemasinaid tehniku uemate kogemuste põhjal.“

Kohmetult waatasid herrad ringi.

„Ja fiin,“ in'hener läks ja pani kae ukse kārauale, „fiin walmistame Mildenhalli tehaste eritõid: kõige kõrgema pingega wedureid.“

Kõik kümme läksid sinna sisse.

Singi surisefid masinad; puhtwälistelt ei lainud fiis mingi ast lahku teisestest tehastest.

„Nimelt,“ algas inshener Mildenhallile pilku heites, „meie wana raudteeweduriga elatakse kuulmatu pillawat elu. Wana wedur, mida seni tunneme, suudab ainult umbes wiisteistkümment protfenti fātesoojuseft elawaks jõuks muuta. Neliteistkümment wiiteistkümmentikku energiat, mis fāttes peitub, läheb kaduma.“

„Uga mispārast?“ küsis mijs D'Brien. Ta tarwitas wõimalust oma ilusa pea raputamisefis, teades, et tuleb tema punafspruunid juufsed fādelema panid.

Wälkfireestil waatas ta Macleani poole. Tõsi, see wahtis teda üffisilmil.

Inshener läks töötawate masinate wahelt läbi, herrased järgnesid.

"Teie et tohi unustada, miss D'Brien," seletas ta, "et weduril ast raskem on kui paigalseiswal masinal. Suur osa tulesoojust läheb ju teel wee juure kaduma — sest jahtumine on seda suurem, mida kiiremini wedur jookseb. Aga isegi kui sihile on jõutud ja weel juba aurust on muutunud, siisab pea osa alles ees: soojus tuleb ümber muuta tööts, tequt'emiseks. Siin algab nüüd kõige suurem raskus. Minult wäike murdosa soojusest kulub wiimaks ta õigeks otstarbeks. Wana weduri juures tuli aur, niipea kui ta kolbe edasi ajanud, peaaegu samas temperatuuris, mis tal alguses olnud, jälle wälja. Sest selgus, et ta oli kõigi wigade allikas. Misparast, seda pean Teile põhjaliku arwestuse põhjal seletama."

"Sumala eest!" kiskendasid daamid. "Kas ilma arwestufeta ei saa?"

Kõneleja naeris.

"Muidugi saab. Aga siis pean Teid paluma, et wõtate selle tõena, mis ma nende arwestuste lõputulemusteks tunnistan."

"Meie usume iga Teie sõna, mr. Bobby."

"Noh, hea küll. On selgunud, et auru tööd seda suurem on, mida suurem on ta temperatuur. Weel õigemini selda: mida suurem temperatuuri wahje on auru kisketuleku ja wäljamineku momendi wahel. Nüüd on o'emas fikemised kookuluulumus'ed temperatuuri ja aururõhu wahel. Mida suurem on rõhk, mille alla me wee katlas paneme seda kõrgemal seisab wee keemispunkt. Jah, meie oleme otse sunnitud rõhku suurendama, kui tahame suurendada temperatuuri, sest et aur muidu filmapilgu jälle muutub weeks. Selle rõhuja ülesewmutamise waheldawa mõju all õnnehtub meil wee keemispunkti saja protsendi wõrra ülespoole ajada."

"Kes on selle kõit üles leidnud?" küsis Jellicoe, kes üsna taga seisis, kartes, et muidu tema ferget aegutamist wõidakš märgata. Tema oli Rockese eri õepoeg ja kõigist kooswiibijatest küll kõige rikkam.

Inshener pööras pead poolkaudu peremehe poole, ja Janice filmadesse tekkis uhke läige.

"Nii siis rõhku suurendades ajame wee keemispunkti automaatselt ülespoole. Sellega saawutamise kahesugust: põletisainete parema kajatamise ja masina kõrgema tegewuse. Oleme seni ehitanud wedureid kaheliskümme kuni wiitelsikümme atmosfääriga; uued masinad, mis walmistame, — seal eemal näete ühe niisuguse walmis weduri, mille walmistamine

Pennsylvania raudteeseltsile —, töötawad rõhuga, mis tõuseb kuni kuuekümne atmosfäärini."

"Ja kuhu jääb tarwitatud aur?" küsis Maclean, kes tahtis preili D'Brienile näidata, et aslast ta midagi teadis.

"Tarwitatud auru püüame enesefimõista finni. Ta tihendatakse weeks. Selle läbi tõuseb ainult ühewiendiku atmosfääri suurune alarõhk."

"Ja, mõistan: wedur läb turbiini jõul."

"Ei, mr Maclean," segas Milbenhall jutu wahela; "see uus masin on kolbemasin."

"See on samm tagasi!" hüüdis Jellicoe. Tema ehitab laewaturbiine ja tunneb ennast kohustuna nende hea nina est wälja astuma.

"Õfimesel hetkel wõib asti niti paista. Turbiinil on, ma mõndan seda, suur kogu tema lihtsuses: tema jõuawaldus on wahendita rotaspeeriw — tema et wajo, nagu kolbe liigutus, alles kõrwalteid liikuma hakkamises. Sellewastu on aga kolbemasinal jälle mõned teised head külsjed, mis nimelt weduri juures eriti tähtsad on."

"Ohoo!" ütles mr. Jellicoe.

"Kolbemasinat wõib tüürida edasi ja tagasi, turbiini mitte. Me ehitame wedureid turbiini ja — turbowedureid, herra Jellicoe."

"No waadake!"

"Aga me oleme sunnitud teist turbiini ehitama tagaskäiguks — ja see on mitmesugustel põhjustel ebaratsionaalne."

Ilmus teener ja teatas Janice Milbenhalli midagi tafakesi.

Janice ütles naeratades:

"George ütles, et auto praegu New-Yorgist sekkiga on siia jõudnud."

"Elagu keeluseadus!" hüüdis Tatcher.

"Kui herrased tahawad pilku heita sellele wedurile: Pennsylvania raudteeselts on wiiskümmend masinat tellinud, Sakawanni raudtee kolmkümmend, Wisconsin raudtee seitsekümmend. Igal weduril on läbisikflu wiistuhat hobusejõudu."

Külalised imestasid terasmasinat aukartilfult ja mõtiskledes. Tema liikmed läiksid walguses wõidukalt ja tummalt nagu kehastunud mõte.

Inshener awas usse.

"Teie räägite turbiinidest, mr. Mac'ean. Noh, mina tohin Teile ütelda, et me isegi gaasiturbiinidega wedureid ehitame. Seal seisab see hoone — seal, kuhu praegu laks meest siise lähewad. Kas tohin Teile näidata walmist modelli?"

Mr. Maclean näis selle ringkäigu tehnikistest asjadest olewat küllastunud. Ta tõstis

häält waljuks protestiks, ja selgesti wõidi märgata, et nii mõnedki juuresõljad tema arwamisega ühinesid.

„Nii ilus kui see ka oli,“ ütles ta, „omeeti pean tähendama, et liialdamine minu kogumuste põhjal kahjulik on. Rägime hõõguwat plokti, mis suruti waltmaksna wahale. Teame, et Mildenhalli tehas ehitab kõiit wedurid, mis olemas ja mis weel ei olegi. Oleme tundma õppinud muti leitud wedurit, mis löötab kuuekümne atmosfääriga — noh, minu wahem õnnelikult tarbeks aitab sellest. Kui praegu ei oleks tulnud teade, et sekt kohale jõudnud, siis ehk oleksime weel wõinud mõndagi rääkida. Aga kuna ma tean, et mõni samm minust kaugel paar tosinat hõbekaelaga pudelit jäänud seisab, siis ei hoiu mind enam ükski tehniline üllatus finni järele waatamast, kas see teade ka idele wastab.“

„Hüwa, hüwa!“ hüüdis mr. Jellicoe.

„Kõõmustan, et leiad pooldajaid. Sest, etks ole, milleks on mell keeluseadus, kui me sellest wahel üle ei astu? Euroopas wõib iga hari-lik miljonär sekti juua. See ei tee nalja. Siin, meie õnnistatud maal, maksab see raha, hädaõhtu ja peamurdmist. Tubli mehel algab sellega alles lõbu. Miswärsst oleme maailmas kõige rikkamad mehed, kui wihime daamidega, kes kõige pnenemini riidetatud, siin masinate wahel? Et, mu daamid. Kõige suurem walgas peab Teie ilufatele õlgadele langema — peegeldur pärfett ootab, et saaks Teie jalgade all armunult ohata!“

Ja kuna seltskond naerdes üle õue läks, lajaks hüüe:

„Glaqu Josuah Maclean!“

Hüüdjä oli Tatcher.

*

Kell kaksteistkümme õõsel nõjatus John Jellicoe tugitoolile ja wirutas sigaretti, wististi juba neljakümnennda sel õhtul, pool traagiksse, pool naljaka liigutusega jääpangi. Kaks tosinat tühjendatud pudelit seisid umbruses — teine kaks tosinat ootas hõbejahutajates, mis tuhniks aurunud.

Tatcher oli jutustanud anekdoote — lihtsaid nalju, mida ameeriklased daamide seltsis jutustawad. Ometi oli ta oma kõneosawuse tagajärjel kiitust lõiganud. Janice oli kaks korda tema poole waadanud — ja alles kui Tatcher, julgemaks saades, tema pilku katjus filmadega linnit pidada, oli Janice talle pahaselt selja pöörnud.

Broua Maclean westles kolme herraga korraga: Mildenhall jutustas oma pulmareisi

Floridasse. Jellicoe tegi sinna wahale tähendus, mis igatahes meele tuletasid, et ta oli kaks pudelit sekti joonud, ja Jones kirjutas hotellide aadressse, sejt tema tahtis järgnewal aastal sama reisi teha.

Maclean, raskesti wõidetud wabaduse õnnelikus tundes, seisid preili D'Brieni kõrwal ja kuulatas tema hääle kõla. Waite Maclean oli, Jumala eest, tore pois. Räägiti, temal olla kolmkümmendwits miljoni, ja teati, et ta Ziegfeld-Follies' juures sõbrannat ülewal pidas. Seitsaastil kui tema autot juba kaks nädalat iga õhtu oli nähtud 42. tänawal, teadis kogu hõrs, et tema ja Gladys Taylor. . . Criti kui Gladys Taylor warsti selle järele tuliune autoga läbi keskpargi sõitis: Bronyssi, kus ta wana tädi elas, kes oli lihtne kojainaine.

„Igatahes,“ ta preili D'Brien näis tuld wõtawat. Oli see Macleani ilufate filmade melankoolne pilt? Wõit oli soow proua Macleani wihastada? Wõit oli see mõte kolmekümnewiie miljonilisele massustatud fissetulekule, rääkimata muust fissetulekust?

Äkki ütles Tatcher ei millegist, nagu wõtab keegi pommi ja wiskab seltskonda:

M i l j o n d o l l a r i t h e a i d e e e f t !

Kõit pöörfid ümber.

Mildenhall katkestas oma kõne moskiitode pahe üle ja pööras osawõitliku küsimusega oma külalise poole, mida Tatcher sellega õieti mõtlemat:

„Kas mõtlete mõnda leidusideed? Masinat? Asja, mis raha toob?“

„Bollus!“ ütles Tatcher.

Tema wihastas, et Janice enam tema poole ei waadanud, ja tundis wajuadust selle eest ta mehele jämedust ütelda.

„Ma ei mõtle ideed, mis raha toob, waid mõtlen ideed, mis raha maksab!“

„Kas Te ei wõiks pisut selgemini rääkida, Tatcher?“ küsis Maclean pead raputades. „Ideist, mis raha maksawad, pole puudust. Igatahes ei usu ma, et waja on selle eest miljoni lubada.“

„Mina arwan: ideed, mis igawuse metja peletab.“

Naer lajaks Tatcheri poole, hüüdes lajastid süia ja sinna keegi wõttis klaasi ja ütles proostil:

„Autosõit Rocoy Mountais'i.“

„Autosõit — Rocoy Mountais'i? — Siig igapäewne!“

„Gennukiga läbi Abironi doktide?“

„Kui nürimeelne!“

„Tean midagi,“ ütles Jones; „sõidame mere ääre ja hüppame meresse!“

"Sellega saab igä New-Forgi koolipois häkkama."

"Tema polegi väga wildakal teel," arwas Jellicoe, kes Tatcheri helemusest hakkas kuumaks saama. Ühtlasi oli ta pahane Janice Mildenhalli külmuse peale ja tahtis temale imponeerida. "Mina teaksin midagi: laseme villa siin dünamiidiga õhku!"

"Kui mõtterikas!" ütles Mildenhall.

"Kui Teie turbiinides sama vähe leidja andekust peitub kui Teie ettepanekutes, Jollicoe," tähendas Tatcher kaastundlikult, "siis on Teie reistaurikutega paha lugu."

"Siis peate oma hindmõistatuse juba ise lahendama. Teie nõuded teevad kaasamineku mõimatuks."

Tatcher täitis klaasi ja tähendas selle ruttu.

"See on ju üsna lihtne. Mina mõtlen midagi, mis närvide kattemiseni pingutab. Ei midagi tehnilist, ei midagi, mida ratsutamisteel ja staadionis paremini nähtakse. Ei midagi sensatsioonilist — saatus! Kas mõistate, mis arwan? Ühe inimese elu või surm — mitte masina läbi. Saatust ennast tahan ma oma käes tunda. Surm — elu. Ja ma fordan: miljon dollarit!"

"Tatcher on ühe klaasi ülearn joonud," ütles miss Maclean. "Jutustage mõskiitodest edasi, mister Mildenhall."

Tuppa astus teener ja teatas majaherrale, väljas ootawat üks tööline, kes toovad uue waluterase proovid, nagu seda herra Mildenhall käskinud.

"Kes tööline?" küsis Jellicoe. "Jääge stia, Mildenhall!"

"Mul on tähtis neid proove näha; siin on jutt katsest täiesti uutest waatepunktidest."

"Kardan, mr. Mildenhall," ütles miss Maclean naeratades, "kui Teie oma wabrikabiise süvenete, siis Te niipea enam ei ilmu."

"Kutsuge ometi tööline tuppa," hüüdis Jones.

"Muidugi," ütlesid teised, "ta tulgu stia!"

Witwitades waatas Mildenhall usse poole.

"No laske ta stia sisse, Sam!"

Teener lahkus naeratades.

Mõni filmapill hiljem awanes üks ja tuppa tuli noor tööline.

Ta waatas lohmetult oma ümber, pimestatud walgusest ja rikkusest, mida ta nägi. Ta pilgud lehwisid üle pidutsejate, aga juba astus Mildenhall tema juure. Tööline awas käe, milles tuhmitšaraw metall peitus, ja üstikud sõnad, mis nad wahetasid, olid tasejad ja arusaamatud.

Sel hetkel ütles Tatcher, kes töölist löi aja filmitseenud:

"N ü ü d t e a n !"

*

Kõigi pilgud pöördusid Tatcherile.

Õige Mildenhall oli pead pöörnud.

Maclean pani parajasti preili O'Brieni käerandmeuuri finni, mis oli kuidagi wiiski lahti läinud. Jellicoe raputas pead ja osutas filmadega tööliste, kes nagu must wõdras keha seisid walgusega täidetud ruumis. Tõewoolest mõjus ta olemus, tema liigutuste tume ja peaaegu waenulik nurgelisus nagu manitsus sügavusest: tunti, et selle särawa pealispinna all ootas leekim, tuikaw, plahwatuswalmis maailm oma filmapillu. Aga Tatcher naeris ja ütles weel walgemini kui warem:

"Kas annate mulle wolituse?"

"Muidugi," hüübis keegi. "Aga ootame ometi, kuni. . . kuni. . . no jah, kuni oma wahel oleme."

See oli Jellicoe.

"Mildenhall," ütles Tatcher, "on mul wolitus?"

"Muidugi," ütles Mildenhall ja nokutas nõgisele töölele lahkimiseks pead.

"Nii stia!"

Tatcher pööras lahkuja poole ja ütles käsiwalt:

"Tulge ford stia!"

Mees, kes kohe aru sai, et teda hüüti, jäi seisma, pööras hüüdjaja poole; arusaamatu kindlusetus ilmus ta näole.

Tatcher läks tema juure:

"Mis Te nimi on?"

Tatcher naeratas ja ta häälel oli lahke tõlawus.

"Ferrol Carr."

"Nii, nii. Kui wana Te olete?"

"Kakskümmendneli aastat."

"Ja töötate walamisjanskonnas?"

"Jah."

"Mis Te teenite?"

Mees punastas pisut ja laskis pea norgu, kuna ta filmad ümberringi uudishimulikult wahitjatele waatasid.

"Kahelksateiskümmend dollarit nädalaks," ütles ta wiimaks.

"Kahelksateiskümmend dollarit."

Tatcher taganes sammu ja filmitsees noort meest naeratades ja uuriwalt.

Siis ütles ta äkki kindla häälega, nagu oleks ta siduwa pakumise teinud:

"Kas on teil lusti nädal aega meie hulgas elada? Nagu metefugune?"

Süüded kajasid läbi saali. Teda tõstis so-
fni, naer, pomin; kefet kummaliselt jumbutatud
laineid seisis tööline mõistmatult, wahest tun-
des, et teda pilgatakse. Ta wahtis Tatcherile
tarretult otja — ja raske oli ütelda, kas ta
temale lähemal hetkel ei kawatfenud kallale
karata.

"Teie ei ole minu sõnabest, usun, aru saa-
nud. Mis ma ütlen, pole nali." Tatcher waat-
as mehele filma. "Mul on tõsi taga. Aga
muidugi on Teie ast jah wõi ei ütelda."

Mildenhall lähenes. Ta tegi tujase näo
ja tahtis nähtawasti wastu rääkida.

"Teie andsite mulle woltuse," ütles Tat-
cher, kes näis kõigist kõige kainem olewat. "Nii
fiis, mu armas Carr — mu armas Ferrolld
Carr —, et me üksteist mõistaksime, kordan
ma oma ettepanekut. Kas tahate nädal aega
meie sellis elada? Kuit üks meie sugustest, üt-
lestin ma juba. Kõiges lufusjes, mis fiin näete.
Tingimusega: et tana nädala pärast
õssel jälle tööle hakate, nagu ei
oleks midagi olnud."

Kummaline: nüüd lõppes kõik pomin kor-
raga. Surmawaitus walitses saalis; kõik wah-
titi hinge finni pidades mehele kefet saali.

Carr seisis ifka weel liikumata; kartus,
uskmatu, kaswaw arusaamine, umbusabus,
lootus peegeldusid ta näol.

"Koh?"

Mees tõmbas sügawasti hinge. Siis ütles
ta Tatcherile otseti näkku waadates:

"Olen nõus!"

Tatcher andis talle käe.

"See rõõmustab mind. Teretan Teid kui
omasugust. Ja nüüd pea püsti. Seft peab saama
Teie elus kõige ilusam nädal!"

Wiiwitades, wõib olla jälle kahewahel
olles, waatask tööline ringi.

"Tulge!"

Braegu tuli teener tuppä.

"Sam," hüüdis Tatcher temale, "see herra
tuleb weerandtunni joofsul muuta gentlemä-
niks. Gentlemäniks, kuulete? Näidake, mis
wõtte ja oskate. Kui ta weerand tunni pärast
alla tuleb, ei toji ta meist millegi poolest lahku
minna. Korraldage jõe wann mereweest — fiis
peab George teda maniküürima, kuna Teie
teda friseerite. Smith muretsegu seni frakk ja
tarwiikud tarbed. Teie wabandate, mr. Mil-
denhall, kui Teie majas nii kärke annan, aga
meie kawatjus sunnib mind enesismõistewalt
neile korraldustele."

Sam lastis pilgu, mis koosnes kõrlusest,
hämastusest, kahlemisest herraste mõistuse
juures ja lahjurõõmsalt katastroofi ootamisest
tema hoole alla antule. Siis läks ta ees, awas

ukse ja lastis Carri sõnalausumata wäljuda.
Üks läks nende taga finni fuulbawa nõljuga,
mis kõlas nagu wihane lautus.

"Mu Jumal," ütles mrs. Maclean, niipea
kui Sam Ferrolld Carri sellis oli wäljunud,
"mis Te tegite, Tatcher!"

"Mina leian, et see on suurepärane," waid-
les proua van Dorpel. "Idee, mis maailma
kord tõesti pea peale pöörab! Olen mr. Tat-
cherile wäga tänulik. On tunne, nagu istuksin
loosijis: lähemal hetkel tõuseb eeskrite ja põnew
waatemäng algab."

"Proua van Dorpeli on õigus," ütles
Jones. "Minult et fiin pole tegu waatemän-
guga, waid tüki saatusega. Kas leidub närwi-
dele midagi kõditawamat kui teadmus, et ini-
mese saatusega ja wõib olla koguni ta eluga
lustilikult palli mängitakse?"

"Aga herra Jones!" Preili O'Brien silmit-
ses teda karistawalt. "Usun, Teie teete meie
weel etteheiteid. Siin pole juttu ei saatusest
ega elufaridetawusest. Noor inimene peab olema
nädal aega õnnelik. Kas see pole tore? Herra
Tatcher on heategija. Ja enam kui see: tema
on meie kõigile wõimaluse annud head teha.
Witte ainult see Ferrolld Carr, meie kõik peame
olema talle tänulikud."

"Kuudas Teie ta nime köhe meeles pidasite!"
imestas Maclean.

"Tema on armutade," naeris keegi tafa-
lest; see oli nõõpnädelawabrikant van Dorpel.
Kartilikult waatas Maclean oma naise
poole. Aga see westles Jellicoega.

"Mis tahate temaga nüüd teha?" küsis
Mildenhall. "Mis Te sellega mõtlete: nagu
meie sugune?"

"Ta wõib elada Davils Foresti algul
seiswas villas. See on walmis; aga Te teate,
et ma juba kuid katsun ümber kolida, kuid nii
kaugele ei jõua. Ja fiis temale auto, mõistagi,
wõi koguni kaks. Ja — fiis — mõni —"

"Mr. Tatcher!" manitses preili O'Brien.

"Sinule on seda tarwis!" mõtles Tatcher
ja silmitses Macleani. "Aga nüüd nimelt!" Ja
waljusti ütles ta:

"Wõiks Selwyni teatri direktoriga läbi
rääkida — mõni nende noor daam wõiks
herra Carrile anda tantsutunde. Selwyni wõi
ta —"

"Stiegheldi Follies'ga," naerfid wõned.

"See oleks tore," ütles Tatcher süütult.
"Et ma ise selle peale ei tulnud! Kuna need
teatrid ju seisawad otse üksteise wastas!"

Ta silmitses süütult Macleani. See sil-
mitses teda pilguga, nagu oleks ta temale we-
rist kättemaksmist wandunud. Rahulikult jat-
kas Tatcher:

"Zulge kaasa, Maclean! Kas jah? Teie võite meie eest direktorile hea sõna ütelda."

Maclean lehitas olgu ja leppis tähendusega, teatud inimeste suhtes olla alkoholi keeld väga õnnistuserikas seadus.

"Tõsi!" ütles Tatcher ja wäljas klaasi uuesti täis.

Sis ilmnes Sam ja teatas:

Herra Ferrolld Carr olla praegu kohale jõudnud!

Wistliski oli keegi seltskonnast temale selle wormeli õpetanud.

Jmelik, teener Sam oli väga tõsine, ja tema teade oli täis asjalikkust, täis lugupidamist alatooni.

Tälle tekkis jügam waihus.

Kõigi pilgud pöördusid uste poole.

Sisse astus Ferrolld Carr.

Palju ei puudunud, ja kõik oleksid teda wastu wõtnud waljusti aal üteldes.

Seft kui igalüks ses seltskonnas ei oleks teadnud, et see herra, kes seal rahuliku kindlusega läwel teisis, kes ei kohmetust ega arglikkust ei ilmutanud, waid sisse astus nii, kui keegi, kes lapsest saadil niijuguses seltskonnas liitunud — kui igalüks kindlasti ei oleks teadnud, et see mees oli tööline Ferrolld Carr, kes poole tunni eest siinamas nõgisena seisnud — keegi ei oleks seda uskunud.

Sellepärast ei seisnud ta ta filmis mitte wõidurõõm, nagu seda mõni tõusik ilmutab, uskudes, et sellega kõige mõjukamalt oma kindlust näitab. Tema juuksed, tihedad ja tõmmud, olid ilusasti kammitud, mitte aga pea külge kleebitud. Frakk näitas teha, mis sportiga harjunud, ja ta lakkisid po'nu poolt numbritki wäitfe herra Macleani omadest juuremad.

Tatcher sirutas läsiwarred wallatuna wastu. Looja uhtus wäikus ta filmis. Ta wõttis oma kaitsealuse käest finni ja esitles teda, õnneliku isa naeratus näol:

"Mr. Carr — mrs. Maclean."

"Mr. Carr — miss O'Brien."

"Mr. Carr — mr. Jellicoe."

Kõik filmitsejib Carril uudishimulikult. Kas teeb ta mõne wea? Midagi liig palju? Midagi liig wähe? Siig palju oli kardetaw kari.

Ei. Tema ei teinud wähematki wiga. Ta raputas daamide kätt kenasti, herrade käsi sõbralikult. Mitte ärewuse täppigi polnud ta filmis, umbes nii, nagu oleks see talle wallutatime wõi wähemalt kuulmatu au wõi kõige wähemalt õnnelik juhust. Ei midagi kõigest jellest. Ta naeratas.

Ei wõi ütlemata jätta, et herrad selle üle piisut pahased olid. Critt Mildenhall, kellele

Carr kõige rahulikuma näoga oli ütelnud: "Loodan, et Teie käsi hästi käib, mr. Mildenhall," et siis kõige rahulikuma meelega pöördi järgmise poole.

Mille wastu tuleb tähendada, et daamid ta väga huwitawa leidfid olewat, peale selle weel väga ilusa, ja et wõrdlewad pilgud siinua rändasid — pilgud, mis Carrile midagi paha ei saawutanud.

Tatcher mängis peremeest, tõi sekti, figarette, figareid. Daamid tõiid aananasfi; preili O'Brien awas ise oma käega ingwerikarbi. Kui Carr katse järele ütles, et talle ingwer ei maitsewat, awas preili O'Brien ruttu teise karbi, milles peitusid wahwolid.

Seda oleks keegi meele hulgaft pidanud julgema!" mõtles Maclean. "Preilile seletada, et see, mis ta temale pakkus, talle ei maitsewat. See mees oleks talle õh. Aga sellele seal awas ta teise karbi, nagu oleks see kõige loomulikult asi maailmas!"

Proua von Dorpel wõttis tabletilt klaasi. See oli paras juhust, seft praegu tuli mrs. Maclean seftipudeliga.

"Tawis talle ast fergemaks teha!" ütles ta wabandawa naeratuslega, ja mõlemad daamid waatasid emaliku õrnusega, kuidas ilus poiss filmanähtawa naudinguga jõi.

Janice Mildenhall oli ainus, kes Carriga seni weel sõnagi polnud wahetanud. Ta wistles oma mehega, ja ainult aegajalt rändas ta filmist mõni pill wõõra poole Wõimalik, et ta kartis libisemist, wõimalik ka, et ta seda närwilikult wotas. Tema naeratus oli rahutu. Aga Mildenhall rahustas teda õrnasti.

Kõlas tantsumuusik. Rõrwaltoas wiibis jassband.

Tatcher astus proua Mildenhalli juure, aga see naeratas kahetsedes.

Josuah Maclean palus preili O'Brient, proua van Dorpel Jellicoe tantfule. Proua Maclean waatas Carril poole, kes mõtiskledes tantsumuusit kuulatas. Juba tuli Mildenhall talle wastu, uskudes, et proua o'ftw pill temasse suhtus. Ta tantfis temaga minema, kuna proua Maclean igatsewalt Carril wahtis.

Wahetuse juures seisis Janice Mildenhall. Carr waatas temale näkku; kerge naeratus ilmnes proua palgele. Carr tegi kohmetu liigutuse, aga juba tuli Janice tema poole ja pani oma käe ta käewarrelle. Carr filmitseis teda ara nooremehel pilguga. Proua Mildenhall nokutas naeratades; nad hakkasid tantfima.

(Järgneb).

Warjust walgujese.

Inglise kirjaniku Hugh Conway romaan.

10

Meie inglased, kes me wägivaldawalitsuse ja rõhumi all mõistame ainult seda, et ei tohi awalikult kõigest rääkida, mis tahetakse, ei suuda sest mehest ei aru saada ega teda ka pooldada, tema wastu sümpaatiat tunda. Meie mõime walitsust kas kitta wõi laita, selle järele, millisesse erakonda kuulume, aga meid walitewad vähemalt meie oma maa mehed, leda ma ise sinna oleme waltunud. Kui melegi peafime wõibime aastaid mõne wõõra mõimu all, siis eht alles saakime aru, mis tähendab patriotism Generi mõttes.

Tema ja ta õde olid keffklasfist tõusnud korralikkude inimeste lapsed, mitte aadelfoost, nagu seda oli kinnitanud Macari. Generi oli saanud hea lasmatuse ja oli õppinud arstiks. Tema õde aga, kellel Pauline ta juure üldute pärinud, elas harilikku Staalia neiu elu, wõib olla igawamat elu kui keegi teine neiu, sest et ta, oma wenna eeskaju järele käies, kõigist lõbudest eemale hoidus, seni kui walge kuuega waenlane maal walitses. Tema oleks leinale oma maa wastu ustawaks jäänud, kui ta ei oleks hakanud armastama.

Keegi inglane, nimega March, nägi ilusat itaallannat, wõitis ta südame, abiellus temaga ja wõis ta oma isamaale. Generi ei andestanud õde iial seda tätefikult, aga wäljawaated, mis selle abieluga awanesid, olid nii soodsad, et ta palju wastu ei rääkinud.

March, wäga rikas mees, oli ainfa poja ainus poeg, nii et Paulinel, niipalju kui Generi teadis, mehe poolt ühiki lähemat sugulast polnud. Mitu aastat elasid March ja ta ilus naine wäga õnnelikult, ja see õnn juurenes weel, kui neile sündis üks last, poeg ja tütar. Kui poeg oli kaksteistkümmend ta tütar kümme aastat wana, suri isa, ja leff, kes ennast iial Sugaalsmaal poli kodu tunnud, läks tagasi Staaliasse, kus teda ta wanad sõbrad lahtiste kätega wastu wõtsid.

Meid arwati muinasjutulikult rikkaks. Pauline mees oli testamendis kõik oma waranduse temale määranud ja testamendi ka siis muutmata jätnud, kui lapsed tulid, usaldades nii tõelikult oma naist. Nii juure rikkuse omantuna oli mrs. March igal pool austatud ja õstitud.

Gene kui ta abiellus, oli ta oma wenda üle kõige armastanud, oli tema patriotismile

ja lawatsustele sümpatiseerinud ja huiwiga kuulunud komplotte, mida wend alataja tegi.

Generi oli temast mõne aasta wõnem ja õe tagasitulekul mitte muud midagi kui rahalik, usin arst. Õde imestas, mis noorest, julgest mehest saanud pärast tema lahkumist. Alles kui wend oli enesele tõendused saawutanud, et õe süda isamaale ikka weel ustaw oli, näitas Generi, et tema waifse wälise külje all peitus üks neist meestest, kes Staalia wabastamisest tõotafid, ja seftsaadid hakkas ta õe peale endist wiift jälle mõju awaldama.

Õde imestus ja waimustus läks tema isiku wastu nii kaugele, et ta walmis oli kõik ohwerdama, kui paras filmapilt pidi kätte jõudma. Kui kaugele see ohwrimeel oleks ulatanud, kui tõesti sellele oleks koputatud, et tea ma, aga arwatawasti oleks ta oma ja oma laste waranduse selleks wabatahtlikult wälja annud.

Nii aga suri ta kaua enne seda, ja kui ta suri, usaldas ta wenda nii, et kõik temale, kui oma laste hoolbajale, andis. Minult seda nõudis ta surmawoodil, et ta lastele Inglise lasmatu antaks. Siis suri ta ja ta lapsed jäid õnn woli alla.

Generi täitis ta soowid täpselt.

Mihony ja Pauline saadeti Inglise kooli. Aga et neil isa isamaal sõbru ei olnud, saafid nad kooliwaheajad alati Staalias nõõda, nii et nad sama palju olid itaallased kui inglased. Generi walitses nende warandust hoolikalt ja selles suhtes ei lange ta aususe peale wähe-matti kahtlust.

Siis aga tuli igatsetud filmapilt! Tarwis oli anda oisustaw lõõd.

Generi, kes eese wäikestest, alati luhtunud komplottidest kangel hoidnud, tundis, et ta oma isamaa eest nüüd kõik pidi tegema, mis ta jõus seftis. Tem: terwitas tulewiku meest ja teadis, et Gribaldist saab tema isamaa päästija.

Õstmine julge samm oli astatud. Tuhandetena woolafid sõburid wõitlusplatfile, aga kõik ktsendafid: „raha, raha, raha!“ Naha sõjariistade ja sõjamoona jaoks, raha altkäemafju maksamisest, raha selleks ja teiseks. Meed, kes sõjale selle ta närwi muretsefid, pidid olema oma maa õged wabastajad!

Kuidas wõis ta wiivitada?

Oleks ta õde elanud, ta oleks selleks heameelega ohwerdanud kõik oma waranduse, isegi

oma elu! Kas ei olnud ta lapsed pooled itaal-lapsed? Kus juht oli wabadusest, oleks naeruwäärt olnud millegi eest tagasi lohkuda.

Mõned tuhanded naelad maha arwatud, tegi ta kõik oma delaste päranduse rahaks ja andis wälja. Ta puistab tuhanded ja tuhanded kätesse, mis selle järele wälja strutati. Suuri summe tarwitati sinna, kuhu seda kõige enam wajati, ja Generi uskus, et ta on Itaalia selle abi abil õigel ajal wabaстанud. Ehk tegi ta seda ka — kas võib seda teada!?

Pärast pakuti talle tiitleid ja au selle suure, kuigi salajase teene eest. Ja minu arwamine paraneb temast, et ta need kõik tagasi lükkas. Rahtlemata ütles talle ta südame tunnustus, et ta seda omaga polnud ohwerdanud. Tema jäi lihtsalt doktor Generiks ja lahkus wanadest juhtidest ja sõpradest, niipea kui nägi, et Itaaliast jäi kuningriik ja mitti wabariit.

Magu juba hõlbus, oli ta mõne tuhanda naela järele jäänud. Poiss ja tüdruk kaswastid suuremaks ja nende onu mõtles, et nende kaswatamiseks ja elusse aitamiseks weel küllalt järele on. Paulinest töötas saada ilubus, nii et ta tulewik temale wähem muret tegi: mõni rikas mees võis ta warsti lofsida. Aga Anthonyga, sellest kaswas mees, kangekaelne poiss, oli asi halbem.

Niipea kui poisist oli saanud mees, tahtis Generi talle oma raharaiskamise üles tunnustada ja temali andeks paluda, kui tarwis, selle teo eest karistustki kanda. Aga kuni weel raha oli, ei sõandanud ta seda teha. Noormees, kes onu ilmapäranduse kawatjuste wastu wähemasti ümpanaatiat ei tunnud, uskus ometi ta aususse. Weendunult, et lord suure waranduse pärib, pildus ta raha uisapälsa atnast wälja, kuni Generi märkas, et tagawara lõppema hakkab.

Kuni tal weel raha oli, Anthony nõudmistele katmisesks, lükkas Generi oma tunnustuse päewa wasti päewa edasi. Idee, mis Macari minu seltsis oli kawatzenud teostada, kui ta Itaalia walitsuselt oli tahtnud wäljaantud raha tagasi nõuda, tuli tallegi iseenesest. Aga et seda teostada, selleks oli waja depojale, selle nimel palwekirji tuli kirjutada, ütelda, kuidas lood olid.

Mida lähemale edasilükkamatu seletuseaeg jõudis, seda enam hakkas Generi seda kartma. Ta tundis Anthony karakterit, kes temale kahtlemata kõik kätte maksis, ja nii ootas ta kindlasti oma karistust. Kui ka Inglise kohus talle midagi ei saanud teha, Itaalia kohtu eest tal ometi pääsmist ei olnud.

Uun, et ta tolle ajani weel kuritegu polnud teinud, mida ei oleks mõidud ta patriotismiga

wahandada; nüüd asus ta rinda isa, ennast karistuse eest kaitsta, ja sellepärast otsustas ta oma teo tagajärgede eest põgeneda.

Ta ei olnud kahe lapse wastu ial suurt poolehoidu tunnud, ja nüüd nägi ta neis ka weel kaht süütu kahjusaanud olemust, kes temalt kord mõisid aruandmist nõuda. Nad sarnanesid oma olemusest wäga isale, nii et ta nende wastu ei mõinud suurt soojust tunda.

Anthonyt wihtas ta tema lustikuse poolest, ta elu poolest, mis oli ilma plaanita, ilma wahuseta ja tema eluga wastolus seits. Oli tal ju weendumus, et ta komplottid ja wandeseltsid üldist wabadust liirustasid, ja omas ringkonnas oli ta ju õige tähtis isik. Kui ta wangi-stati, siis tunni tema puudumist wäga. Kas polnud tal siis õigus ise oma kõrgeid eesmarke depoja liblitaelu wastu waekanssi heita?

Nii kujutas ta enesele ette, et ta ennast inimsoo kasu pärast iga hinna eest tohib päästa. Anthony March, kes nüüd oli katkümend kaks aastat wana, usaldas onu, oli mu-retu ja kergemeelne, niitana kui ta sai, mis tarwitas, ja oli seni kõik uskunud, mis onu talle waranduse üleandmise wiititamise põhjustest oli pajatanud.

Kas tas wiimaks ometi kahtlus ärkas wõ mitte, igatahes oli ta wiimisel ajal teise tooni mõinud ja nõudis, et talle ta warandus kätte antaks.

Generi, teda ta kawatjused mõneks ajaks Inglismaale kutsusid, rahustas teda finnitusega, et ta talle Londonis wiibides asjast aruande annab.

Nüüd pidi tõesti järgnema aruanne, kuna Anthony wiimjed wäljawaated ta isa waranduse wiimse osa olid peaaegu täielikult häwitunud.

Nüüd osa juure, mis kõige selle juures oli Macaril.

Nastaid oli ta olnud Generile kasulikus ja usaldusmäärseks agendiks, aga arwatamasti ilma wiimase kõrge ja omatajutu eesmärgita; näib koguni, et see mees neist komplottidest osa wõttis ainult sellepärast, et raha saada. Asi, et ta lord lahingus wapralt wõidelnud, wõis tulla ta loomulikust meesist, mis teda wõitlusest osa wõtma ajas ainult wõitluse enese pärast.

Kuna ta kõik Generi asju tundis, siis tuli ta tihti tema majja, ükskõik kus see seisis, ja nägi Paulinet igal juhusel. Ta armus neisusse, kes alles õige noor oli, ja katjus igal wõimalikul wiisil ta südant wõita.

Pauline wastu oli ta tasane ja sõbralik, nii et neiu põhjust polnud tema wastu umbusaldust tunda, aga ta keelbus tingimata ta armastust wastamast.

Macari sõbrustamine kestis aastaid, sest ta oli, seda peab ütleva, oma ettevõttes püüv. Jäta jälle seltsas Pauline talle, et asjast midagi välja ei tule, aga Macari kordas oma katseid jälle iga tagasilükkamise järel, ilma et tial oleks väsinud.

Generi ei julgustanud teda, ometi laskis ta asjad nii minna, kuidas nad läksid, et teda mitte haavata, nähes, et Pauline teda ei pooldanud, ja ustube, et Macari ise kord oma katsete katujest aru saab. Ta uskus, et Macari Paulinet raha pärast ei soovi, mis tal õiguse pärast pidi olema, sest Macari teadis ju, millised juured summad Generi sõja tarvis oli välja annud, ja võis arvata isegi, kust need summad olid tulnud.

Pauline jäi ligi kahetsateistkümneme aastani kooli, siis saatis ta kaks aastat onu seltsis Itaalias mööda. Ta tundis seal igavust ja soovis energiliselt Inglismaale tagasi minna.

Kuigi ta oma wenda harwa nägi, armastas ta teda ometi kirglikult ja oli waimustatud Generi kuuldes, et ta äriasjus Inglismaale läheb ja neiu temaga võib kaasa minna.

Neiu oli Macariist tüdinenud ja ihkas kord jälle kofku saada wennaga, kes wiibis Inglismaal.

Generi üüris lähikeseks ajaks möbleeritud maja, kus ta võis oma paljuid poliitilist sõpra igal kellaojal öösel ja päewal wastu võtta, ja Pauline oli wäga wastumeelselt üllatatud, kui ühes eimeses külastajas ära tundis Macari.

Kuid selle mehe juuresolek oli Generile tarwilik, nii et ta tema koguni oma juure Horacestreetile korterisse wõttis. Kuna pealegi Teresa, doktori teenija, kogu perekonda saatis ja teenis, siis oli Paulinet ta asutoha muutmise wäewalt märgatav.

Macari, kes neiu wabastamata, aga ilma mingisuguse lootujeta jälgis, mõtles wiimaks oma meeleheltes välja hullu plaani, kas ta neiu wenda kuidagi oma poole ei saaks wõita. Tema uskus, et Pauline armastus Anthony wastu teda wiimaks nii kaugele wõis wiia, et ta wenna soowi täitis. Tema ei olnud Anthony'e mitte sõber, aga ta oli Anthony'e kord mingisuguse heateo teinud ja tundis enese sellepärast nagu õigustatud olewat temalt midagi nõudma, mis seda enam wõimalik oli, kuna ta teadis, et õde ja wend waesed olid.

Kui ta Anthony juure läks ja temale oma palwe ette pani, hakkas see naerma ja aina naeris ta häbematu üle, teda uksest välja wiisates.

Waene pois ei aimanud, kui kalliks talle see naer pidi minema.

Macari wihane wastus selle peale wõis olla, mis Anthony filmad awas, millises hädaohus ta warandus seisis. Igatahes kirjutas ta onule kohe ja nõudis, et see talle wiibimata aru annaks. Kui ta weel wiivitawat, pöörawat ta advokaadi poole ja andwat ta, kui waja, otsekohe kohtu kätte.

Silmapiik, mida Generi juba ammu kartnud ja nii kaua edasi lükanud, oli tulnud. Kuid nüüd ei olnud see enam wabatahtlik, waid oli sunnitud tunnistus.

Kas ta karistataw oli Itaalia wõi Inglise seaduse järel, seda ta ei teadnud, aga ta oli kindel, et Anthony wiibimata sammud astub tema wangistamiseks. See, kui see ehk oligi mööbum, pidi nurja ajama komplotti, millesse ta oli segatud. Sellepärast oli waja Anthony Marchi iga hinna eest mõneks ajaks waiwama panna.

Ta kinnitas mulle surija pühalikkusega, et temal mingisugust mõtet pole olnud Anthony sel teel kõrwaldada, kui see ühündunud. Alles kawatzenud mitu plaani, oli ta wiimaks ühe juure seisma jäänud, mis kõige enam tagajärgi tõotas, kuigi ta oli liig julge ja riskesti teostataw.

Tema nõu oli Anthony sõprade abil kaugele mandrile saata ja seal mõnesse hullumajja mahutada. See pidi sündima ainult mööbum, aga ma usun, ehk küll Generi seda ei tunnistanud, et noormees oma wabaduse jälle kätte pidi saama tõutusega, et ta oma waranduse raiskajat tial wastutusele ei wõta.

Ja nüüd oli waja seda kawatjust teostada. Aga kuidas?

Macari, kes Anthony'e tunda saanud tagasilükkamise eest tahtis kätte maksta, oli walmis Generi igapidi aitama, ja Petroff, armiga mees, oli doktorile ihu ja hingega jama ustaw kui Teresa, kes oma peremehe käsil oleksid walmis olnud isegi kuritööd korda saatma. Tarwilikud paberid wõidi muretseja ehk wõitsta.

Alpea kui wandeseltlastel korda läks Anthonyt Horacestreetile meelitada, pidi ta sealt ainult hullumeelsena arsti ja rawitseja saatel lahkuma.

See oli julge kawatjus, mille kordaminek kahtlane oli, sest et ohwer häda sunnil waja oli wita Itaaliasse. Kuidas see pidi sündima, seda Generi selgesti ei seletanud — wõimalik, et tal see kawatjus weel lõpuli'ust ei olnud läbi mõeldud, wõimalik ka, et noorele mehele taheti unerohu anda wõi odati, et ta asja kuuldes ise määratsema hakkab ja nii kaubsest ise tõendab, et ta waimult korras ei ole.

Nii siis oli tarwis kõige pealt Anthonyt Horace-streetile saada, kus kawatsuse korraldamine kõige soodsam oli.

Generi tegi ettevalmistused, andis kaastastele juhitud ja kirjutas siis depojale, tulgu ta õhtul tema juure niid aruannet kuulama.

Õdimalil, et Anthony oma onu ja ta kaastaste wastu suurem umbusolus oli kui need olid arwanud. Siis ta lükkas kulse tagasi ja ütles, parem tulgu onu tema juure.

Siis tehti Macari nõu peale Pauline süütaks tööriistaks, kuidas wenda karbetawasse maija saada. Generi ütles, temal olla üks kōik, kus nad kokku saawat, aga et tal wähe aega olla, siis lükkawat ta asja päewaks wõi paariks edast.

Siis ütles ta Paulinele, et teda äriasjad lähemal päewal kuni hilja õnni kinni pidawat ja et tal sellepärast paras aeg olla mõnda aega mööda saata wenna seltsis. Sellepärast kutsumu ta Anthony Generi äraolekul omale kulla, ja kuna temagi Anthonyga tahtwat rääkida, siis hoidku ta teda tema tagastulekuni oma juures kinni.

Pauline kirjutas ilma wähematti paha aimamata oma wennale, et ta hilja õhtuni üksi olla, ja palus teda oma juure tulla, wõi, kui tahab, teda kusaqile lõhnustuskohta wiia.

Nad lätsid üheskoos teatrisse, ja kelsöö oli juba käes, kui Anthony Pauline Horace-streetile tagasi tõi. Urwatawasti palus neiu wenda weel natukeseks tema juure jääda — olgugi et Anthony seda ei tahtnud.

Teadmus, et wend tema palwel surma meelitatud, pidi hirmsa mulje sellest, mis järgnes, waelele neiu kahelordjelt mõjuwats tegema.

Wend ja õde olid natuke aega üksi olnud, kui Generi oma kase sõbra seltsis ilmus. Anthony peale awaldas see kofkusaamine paha mõju, aga ta tegi paha mängu juure hea näo ja teretas onut lahkesti.

Macarile pööras ta kihtalt selja.

Generi kawatsuse järele ei pidatud Pauline juuresolekul mingisugust wägivalda tarwitatama. Mis pidi hündima, pidi järgnema hetkel, mil Anthony tahtis majast lahtuda. Siis pidi temast kinni karmatama ja ta keldrisse wiidama, tarbekorral ta karjumist suu kinnitamisega takistatama. Pauline ei pidanud sellest midagi teadma. Oli tehtud ettevalmistusi, et ta pidi lähemal hommikul minema ühe oma sõbra juure ja sinna mõneks ajaks jääma, ilma et ta oleks teada saanud asjast, mis wandeiselasjed nii ruttu ära kufsunud.

„Pauline,“ ütles Generi, „usun, ja pead minema mogama, sest minul ja Anthonyl on waja äriasju rääkida.“

„Dotan seni, kui Anthony lahtub,“ wastas neiu. „Aga kui teil midagi on rääkida, siis wõin ju teise tuppä minna.“

Nende sõnadega läks ta teise tuppä pianino ette, kuhu ta istus ja kus ta mängima ja laulma hakkas.

„Täna on äriasjadest rääkimine juba hiline,“ ütles Anthony, kui õde toast lahtus.

„Õmeti peaksid ja juhust kasutama, kuna ma homme Inglise maalt pean lahtuma.“

Anthony, kes ei soominud, et onu jälle aruandmata pääseb, wõttis jälle istet.

„Noh, hea küll,“ ütles ta, „Aga meie ei tarwitse selle juures mööraib.“

„Need polegi möörad, waid on minu sõbrad, kes sulle seda finnitawad, mis mina ütlen.“

„Ma ei taha, et minu asju harutatakse ühe niisuguse inimese ees nagu see siin,“ ütles Anthony, põlgikult Macarile osutades.

Nad rääkisid sumbutatud häälega.

Pauline oli kangel ja kumbki ei tahtnud teda sõnade wõi märkide kaudu erutada. Aga Macari kuulis Anthony sõnu ja nägi ta liigutust. Ta klmad hakkasid loitma ja ta kumardas noore Marchi poole.

„Juba mõne päewa pärast, wõib olla, et mulle seda wabatahtlikult lubate, millest hiljuti keeldusite,“ ütles ta.

Generi märkas, et rääkija parem käsi kune alla oli peidetud, aga et Macari juures see harilik oli, siis ei teadnud ta midagi paha aimata.

Anthony ei arwanud Macarit wastuse wäljeks. Ta pööras talle sügawa põlausega selja, enne talle weel pilku heites, mis Macari were kihama ajas.

„Enne kui millestki muust räägime,“ ütles Anthony onule, „nõuan ma, et Pauline nüüdsest peale antakse minu hoiale. Si tema ega ta warandus pea saama saagiks ühele niisugusele harimatule, kerjuslikule Itaalia juhtumisteotijale kui siin see See sõber on.“

Need oib wittmasjed sõnad, mis see noor-mees weel rääkis.

Macari lähenes talle ühe sammü wõrra, ilma et oleks lausunud sõnagi, mis oleks wõinud ta õhtrit hoitatada. Siis tõstis ta kae ja löi oa oma wastase südamesse.

Anthony Marchi suu oli igawesti sulatud. (Särgneb).

Hindmõistatus

Nr. 21 (III).

M. K. EESJOA

Tähtede ümberseadmisega tuleb teada saada, mis ametit peab selle nimekaarti omanik.

Lahendused tulewad saata „Romaan'i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16 kuni 15. detsembrini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 1 (115).

Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja: 1) Nahasse köidetud piltide album; 2) Jaan Kärneri — „Aja laulud“; 3) Hendrik Adamsoni — „Kuld-blond neitsi“.

„Romaan'i“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 17 (107)

L	e	e	k
T	u	h	k
K	a	g	u
R	o	s	e
H	l	g	i
W	e	r	i
R	ä	ä	k
T	o	r	i
K	u	m	a
R	i	i	a
H	a	a	w
A	n	n	a
I	l	u	s

Punktidega tähendatud ruutudes olewad tähed annawad, lugema hakates ülewalt pahemast nurgast ja lõpetades all pahemas nurgas, igale ühele väga kohased sõnad: „Lugege „Romaan'i“.

Õigeid seletusi saatsid :

Tallinnast: K. Allisson, Herta Armann, E. Brakel, Heinrich Eston, E. Emann, Andreas Janson, E. Martin, Aug. Nurk, Astrid Pajja, M. Redlich, E. T., Leo Waho, C. Wahlmann, R. Weber, R. Waho.

Tartust: E. Hallik, C. Suise, M. P., A. Pundak, Leonhard Tobber.

Pärnust: W. Kirsfelt Milda Kung, Käthe Knodel, Alma Pitsal Lonny Paal, Minny Winkler, Lydia Reinik, L. Danberg.

Rakwerest: Joh. Kask, Karl Kelindemann, Leo Kelindemann, Fritz Kask, Otto Kelindeman, Karl Pöiklik, William Pöiklik, Karoliine Pöiklik.

Petserist: Rudolf Kurelauk, Weera Kurelauk, Wiljandi t: A. Tuults. Mõit-

sakülast: Arnold Reinhaus. **Rõngust:** J. Kuigo, Ernst Tobber. **Kasarist:** K. Lemmergas. **Riisepereest:** Leeni P., R. Piiberg. **Ahjalt:** J. Tseikar. **Uue Karistest:** P. Parts. **Jõgewalt:** R. Terasmägi. **Türilt:** M. Torn. **Torilt:** M. Weekoha. **Keelast:** A. Kutpri. **Haapsalust:** I. Kaewand, Rud Tisler. **Ase-rist:** T. Weigel.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Hõbedast suhkrü kühwel — Käthe Knodel, Pärnust, Aisa tän 24; 2) Jaan Kärner'i „Aja laulud“ — Andreas Janson, Tallinnast; Koidu tän. 74 — 2; 3) E. Enno „Kadunud kodu“ — Karl Pöiklik, Rakwerest, Parkali tän. 10.

„Romaan'i“ taliius.

Tähtsad uuendused

== „MAA“ ==

wäljaandmises.

1. nowembrist algades ilmub „Maa“ kolm korda nädalas.

Tihedam ilmumine wõimaldab tuua wärskeid päewauudiseid, huwitawaid kirjeldusi, hästi walituid romaane jne., samuti ka põhjalikumalt käsitada kõiki ühiskondlisi elu nähtusi ja pakkuda igale tarwilikke juhatusi

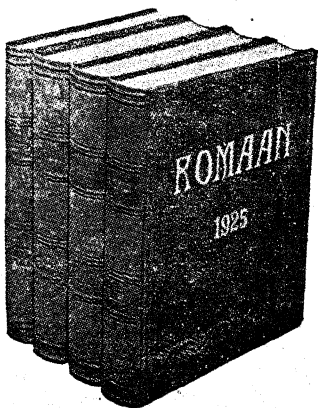
„MAA“ on müügil Tallinnas kõikidel ajalehe müüjatel, wäljaspool pealinna raudteejaamade raamatukappides ning kauplustes, kus ajalehti müüakse.

Iga erksam tegelane olgu „MAA“ lugeja ja kaastööline!

„MAA'd“ saab tellida igast postkontorist, tellimiste wastuwõtjalt ja talitusest, Lai tän. 41, Tallinnas, isiklikult ehk kirjalikult.

Kirjalikult tellides tuleb tellimishind saata kirja sees postmarkides.

„MAA“ tellimishinnad: 1 kuu — 70 mk., 2 kuud — 135 mk., 3 kuud — 200 mk., 6 kuud — 380 mk. ja 12 kuud — 750 mk.

Kooli-, noorsoo-, haridus- ja rahwaraamatukogu seltsidele.

Muretsege rahwale kohast kirjandust ja tehke raamat rahwale kättesaadavaks.

Seigitage rahwale raamatute väärtust ja juhatage rahwast osa wõtma sellest walmuharidusest, mida kirjandus pakub.

Tellides oma kogule raamatuid, pidage meeles, et „ROMAAN“ on tuumakam ja põnewam Eesti ajakiri ning pakub oma aastakäikude näol määratud lugemiswara, mis iialgi ei wanane; „ROMAAN“ wõimaldab kõige mitmekesisema waliku sisumõttes; „ROMAAN“ annab ülewaate maailma rahwaste kirjansdusest; „ROMAAN“ on waba keelelistest weidrustest ja ülimodernismist, andes siiski sõnaõiguse kõigile kirjanduslikkudele wooludele. „ROMAAN“ on rahwalik ajakiri ja loetaw igaühele.

Üheski raamatukogus, mis peab rahuldama laiemaid lugejate ringe, ei tohi puududa ajakiri „ROMAAN.“

Aastakäik 1922, 576 suurt lehekülge, mille sisus leidub 7 romaani, hulk nowelle ja uudisjutte, 49 rahwuse kirjanikkude sulest maksab:

Kõitmata 500.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 700.— marka.

Aastakäik 1923, 744 suurt lehekülge, mille sisus terweni 10 romaani, hulk nowelle ja lühemat kirjandust, 51 rahwuse kirjaniku sulest, maksab:

Kõitmata 700.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 900.— marka.

Aastakäik 1924, 768 suurt lehekütge, mis sisaldab hulk romaane, nowelle ja jutustusi, 69 rahwuse kirjanikkudelt, maksab:

Kõitmata 750.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 950.— marka.

Aastakäik 1925, 768 suurt lehekülge, mis sisaldab hulk romaane, nowelle, jutustusi hulga rahwuse kirjanikkudelt, maksab:

Kõitmata 750.— marka. Ilu- ja poolnahkköites 950.— marka.

Poolnahkköites (nahast selja- ja nurkadega, kuld seljakirjaga) aastakäigud on maitsekalt ja tugewasti köidetud ning eriti kohased raamatukogudele.

Iluköites (kalinkori-köites, kuld selja-kaanekirjaga ja ilustustega) aastakäigud on ilusamamaks, wäärtuslikumaks raamatuks igas perekonnas ja alati kohased kinkimiseks.

„ROMAAN“ 1926 ilmub endiselt korralikult kaks korda kuus. Sisu põnew, huwitaw ja elaw,

Telli mi shi n n a d:

1/1	aastas (24 nr.)	750.— mk.	2 kuus (4 nr.)	160.— mk.
1/2	" (12 ")	400.— "	1 " (2 ")	80.— "
1/4	" (6 ")	225.— "	Üksiknumber	40.— "

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu wiimases numbris ja järgmise aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

„ROMAAN“i, tellimisi wõtawad wastu ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

ÜSIKNUMBREID müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raudtee raamatukapid.

AASTAKÄIGUD on müügil suuremates raamatukauplustes. Kus neid saada ei ole, tellige otse talitusest, kust Teile raamatud ilma iga lisamaksuta kätte saadetakse.

Ajakirja „ROMAAN“i talitus.

Tallinn, Müüriwahe tän. 16.